

Innst. S. nr. 104

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

St.meld. nr. 39 (2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen om frivillighet for alle

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning, bakgrunn og sammendrag

1.1.1 Innledning, bakgrunn

Kultur- og kirkedepartementet legger med dette fram en stortingsmelding om frivillighetspolitikk. Bakgrunnen er Soria Moria-erklæringen, der regjeringspartiene slår fast at det skal utarbeides en ny og helhetlig frivillighetspolitikk.

Arbeid til alle, gode velferdsordninger og å styrke fellesskapet er avgjørende for å skape et godt samfunn. En god og velfungerende offentlig sektor kan bidra til dette. Men uten et sterkt sivilsamfunn hvor enkeltmennene sammen bidrar til gode lokalsamfunn, kan vi ikke lykkes i arbeidet for et samfunn hvor alle er med.

Regjeringen ønsker å sikre utviklingen av et levende sivilsamfunn gjennom å utvikle et nært samspill med frivillige organisasjoner og ved å legge til rette for frivillig engasjement. Gjennom frivillig arbeid kan folk delta i meningsfylt og samfunnsnyttig virksomhet. Frivillige organisasjoner yter uvurderlige bidrag til samfunnet, både gjennom tjenesteproduksjon og omfattende ulønnet innsats. Verdien av denne innsatsen er enorm. Frivillig virksomhet er i endring, blant annet på grunn av moderniseringsprosesser og en generell individualisering i samfunnet. Dette bidrar til å sette frivillig sektor under press. For å opprettholde en omfattende frivillig sektor i Norge, er det nødvendig med flere tiltak for å sikre rekruttering av aktive og tillitsvalgte.

REGJERINGEN VIL SIKRE EN HELHETLIG
FRIVILLIGHETSPOLITIKK GJENNOM:

- Å sikre frivillighetens uavhengighet og mangfold

- Å legge til rette for at alle kan delta i frivillig arbeid
- Å sørge for bedre vilkår for frivillig virke lokalt
- Å øke kunnskapen og oppmerksomheten om frivillighetens rolle og betydning for samfunnet
- Å samordne og utvikle statlig frivillighetspolitikk

Politikken skal også tydeliggjøre frivillig sektor som en selvstendig sektor i samfunnslivet.

Meldingen er inndelt i fire hoveddeler:

I OVERORDNEDE PRINSIPPER

Her redegjør departementet for de overordnede prinsipper for frivillighetspolitikken. Regjeringen ser frivillig sektor som en grunnpilar i demokrati og velferds-samfunn.

II FRIVILLIGHET OG VIKTIGE SAMFUNNSMÅL

I denne delen gis det under hvert kapittel en kort omtale av viktige samfunns mål på de ulike områdene. Deretter drøftes nærmere hvordan frivillig sektor bidrar til å realisere disse målene. Løsningen av de store velferdsoppgavene skal være et offentlig ansvar. Men som en konsekvens av sin virksomhet løser frivillige organisasjoner også viktige samfunnsoppgaver og bidrar dermed til å oppfylle samfunns mål. Det er viktig å understreke frivillighetens egenart og autonomi. Staten skal ikke legge en ren instrumentell tenkning til grunn for samarbeidet med frivillig sektor.

III DE ULIKE SEKTORENE

I del III redegjør departementet nærmere for hvilken betydning frivillighetsarbeidet har i enkelte sektorer. Det er over 115 000 organisasjoner i Norge, og meldingen er således ikke uttømmende på dette punkt.

IV RAMMEBETINGELSER

Kultur- og kirkedepartementet vil understreke at det er viktig at frivillig sektor har en betydelig grad av egenfinansiering. De frivillige organisasjonene selv gir også uttrykk for at det er grunnleggende at frivilligheten kan utvikle seg på egne vilkår, styrt av frivilligheten

selv. I denne sammenheng er opprettholdelse av betydelig egenfinansiering viktig. Departementet gjennomgår i denne delen en del sentrale rammebetingelser.

1.1.2 Hensikten med meldingen

I en tid med stadig økende privat velstand og individualisme har vi også behov for sosial tilhørighet gjennom deltakelse i ulike fellesskap. Frivillig sektor er en slik kanal for engasjement og samfunnsdeltakelse og har avgjørende betydning for livskvalitet, fellesskap og utvikling. Frivillige organisasjoner er en grunnpilar i velferdssamfunnet og demokratiet. Deltakelse i frivillige organisasjoner fremmer sosialt fellesskap, gir læring og kunnskap og bidrar til å utvikle demokratisk kompetanse. Frivillig arbeid gir mennesker muligheter til å bruke og utvikle seg selv, føle seg til nytte og få mening i tilværelsen. Frivillighetspolitikken skal bidra til å legge forholdene til rette slik at flest mulig har mulighet for å delta i frivillige aktiviteter og organisasjoner.

Meldingen ser på forholdet mellom frivillig sektor og staten. Det enkelte departement har sektoransvar for frivillighet på sitt område, mens Kultur- og kirkedepartementet samordner saker av overordnet og tverrgående karakter i forhold til de andre departementene.

Frivillig sektor er kjennetegnet ved et mangfold av aktiviteter, omfang og organisering innenfor de fleste samfunnssektorer. Regjeringen ønsker å støtte opp om et slikt mangfold og tar sikte på å bedre de generelle rammebetingelsene for sektoren.

Satsingen på frivillighetsfeltet er et ledd i Regjeringens arbeid med å innfri Kulturløftet. Kulturløftet innebærer en opptrapping av bevilgningen til kulturformål slik at den utgjør 1 pst. av utgiftene i statsbudsjettet innen 2014.

Det er tradisjon for samhandling og samarbeid mellom frivillig sektor og det offentlige. Møteplasser mellom frivillig sektor og myndighetene er viktige for å bidra til økt dialog og medvirkning. Staten gir tilskudd til sekretariatet for organisasjonenes interessepolitiske arbeid, Frivillighet Norge. Gjennom sin oppslutning og sitt engasjement er Frivillighet Norge en viktig samarbeids- og samtalepartner. Frivillighet Norge har kommet med viktige innspill til denne meldingen, og også enkeltorganisasjoner har engasjert seg i arbeidet. Meldingen setter også fokus på hvor viktige frivillige organisasjoner er i det helsefremmende arbeidet.

Hensikten med meldingen er også å gi sektoren anerkjennelse og understreke sektorens autonomi.

1.1.3 Andre prosesser i frivillighetspolitikken

En rekke saker som har stor betydning for frivilligheten, er allerede fremmet eller er under utarbeiding. Disse vil derfor ikke bli behandlet i denne meldingen, men behandlet i andre sammenhenger.

MERVERDI AVGIFT FOR FRIVILLIG SEKTOR

Finansdepartementet har nedsatt et utvalg som skal vurdere merverdiavgiftsregelverket på kultur- og idrettsområdet og på frivillig sektor. Utvalget skal avslutte arbeidet innen utgangen av 2007. Dette er et viktig spørsmål for frivillige organisasjoner. I forstå-

else med Frivillighet Norge fremmes frivillighetsmeldingen nå, før utvalgets arbeid er ferdig. Disse spørsmålene vil derfor bli behandlet når utvalgets arbeid foreligger.

LOV OM REGISTER FOR FRIVILLIG VIRKSOMHET

Regjeringen la våren 2007 fram Ot.prp. nr. 55 (2006-2007) Om lov om register for frivillig virksomhet. Målet med registeret er å bedre og forenkle samhandlingen mellom frivillige organisasjoner og offentlige myndigheter. Loven ble vedtatt av Stortinget i juni 2007. Ansvaret for utvikling, etablering og drift av registeret er lagt til Brønnøysundregistrene. Utviklingsperioden anslås til om lag ett år, og det tas sikte på at registeret er i drift fra 1. januar 2009.

OM LOV OM REGISTRERING AV INNSAMLINGER

Regjeringen la våren 2007 fram Ot.prp. nr. 47 (2006-2007) Om lov om registrering av innsamlinger. Forslaget tar sikte på at det skal innføres en frivillig registreringsordning for innsamlingsaksjoner, som skal gi allmennheten sikkerhet for at de midlene som blir gitt, brukes på det formålet som er angitt for innsamlingen. Loven ble vedtatt av Stortinget i juni 2007, og departementet er i gang med opprettelsen av registeret.

STUDIEFORBUND

Kunnskapsdepartementet har nedsatt et utvalg som skal vurdere studieforbundenes rolle. Utvalget skal bl.a. se på den samlede finansieringen og mulige strukturelle endringer i styring og organisering. Utvalget skal ifølge meldingen legge fram sin rapport innen 1. september 2007.

1.1.4 Frivillig sektor anno 2007 - en vital og framgangsrik sektor

Norge i 2007 viser en omfattende og mangfoldig flora av foreninger, lag og aktiviteter. Over halvparten av den voksne befolkningen deltar i frivillig arbeid i løpet av et år. Andelen av befolkningen som deltar i frivillig arbeid er rekordhøy i internasjonale sammenligninger. Det utføres i overkant av 113 000 frivillige årsverk for frivillige organisasjoner.

Det er over 115 000 frivillige organisasjoner i Norge (i dette tallet er inkludert lokale lag i regionene og landsdekkende organisasjoner).

1.1.5 Sammendrag

KAPITTEL 2 ALLE SKAL MED

Kapittel 2 gjennomgår kort frivillighetens rolle i samfunnet og dens betydning for sosial kapital. Regjeringen legger opp til en ny og helhetlig frivillighetspolitikk, hvor det overordnede målet er å støtte aktivt opp under utviklingen av et levende sivilsamfunn. Regjeringen ser frivillig sektor som en grunnpilar i demokrati og velferdssamfunn, og det vil være et hovedmål å stimulere til økt deltakelse og engasjement, særlig fra grupper som i dag faller utenfor det frivillige organisasjonslivet. Kultur- og kirkedepartementet legger fire hovedstrategier til grunn for å støtte aktivt opp om frivillig sektor og bidra til økt deltakelse:

- Bedre rammebetingelser for frivillig sektor
- Økt oppmerksomhet om ressurser til lokal aktivitet og "lavterskelaktivitet"
- Økt oppmerksomhet om inkludering og integrering
- Styrket kunnskap og forskning

I meldingen er det drøftet nærmere hvordan dette skal gjennomføres, og det er foreslått en rekke tiltak.

KAPITTEL 3 FRIVILLIGHET I NY TID

Kapittel 3 gir et kort historisk overblikk over utviklingen av organisasjonssamfunnet. Ulike definisjoner av frivillighetsbegrepet i lover og regelverk gjennomgås. Det ses ikke som naturlig at staten skal definere hva som er frivillig virksomhet, men det er behov for å trekke opp hvem som skal omfattes av rettigheter og plikter i ulike lover og regelverk. Det bør være et siktemål så langt som mulig å komme fram til felles definisjoner i ulike regelverk. Kapitlet omhandler også forskning om frivillig sektor i Norge. Her redegjøres det for de viktigste resultatene av den norske oppdateringen av den internasjonale Hopkinsundersøkelsen, som viser status for frivillig sektor belyst gjennom en rekke nøkkeltall for blant annet frivillig arbeid, medlemskap og mangfold i finansieringen av frivillige organisasjoner. Regjeringen peker på at det er behov for økt kunnskap om sivilsamfunnet og frivillig sektor. Det foreslås følgende tiltak:

- Regjeringen vil etablere et eget forskningsprogram i 2008 knyttet til frivillig sektor
- Det legges til rette for en fortsatt betydelig satsing på idrettsforskning i de kommende år
- Det skal utarbeides et satellittregnskap for frivillig sektor
- Regjeringen vil ta initiativ på nordisk nivå for å se på mulighetene for å øke oppmerksomheten om frivillig sektors betydning, utvikling og utfordringer

KAPITTEL 4 DET OFFENTLIGES FORHOLD TIL FRIVILLIGE ORGANISASJONER

Kapittel 4 redegjør for statens forhold til frivillige organisasjoner i etterkant av NOU 1988:17 Frivillige organisasjoner. Her gjennomgås gjennomførte tiltak etter foregående stortingsmeldinger, og det gis en oversikt over statens økonomiske bidrag til frivillig sektor. Også kommunenes arbeid med frivillighetspolitikk omtales kort i dette kapitlet.

Del II Frivillighet og viktige samfunns mål omfatter kapitlene 5-12. Frivillighetens egenart og autonomi understrekes, samtidig som frivillig sektor løser viktige samfunnsoppgaver og bidrar til å oppfylle samfunns mål.

Det gis oversikt over de overordnede samfunns målene på ulike områder, og i de enkelte kapitlene gjennomgås hvordan frivillig sektor er med på å realisere disse.

KAPITTEL 5 DEMOKRATI

Kapittel 5 gir en oversikt over frivillige organisasjoners rolle som demokratiske aktører. Demokratisk opp-

bygde medlemsorganisasjoner bidrar til et levende demokrati. Frivillige sammenslutninger som mangler en demokratisk styringsstruktur, har en mer begrenset demokratifunksjon, men også disse bidrar gjennom å sette dagsorden, gjennom fornying og nyansering av den offentlige debatt og som påvirkningsaktører i forhold til offentlig politikktutforming.

Regjeringen vil legge enda bedre til rette for frivillige organisasjoners plan i demokratiet.

KAPITTEL 6 LIKESTILLING

Kapittel 6 omhandler blant annet likestilling og makt i frivillige organisasjoner, og det gjøres rede for undersøkelser om kvinners og menns deltakelse i organisasjonslivet. Det konkluderes med at det er for lite systematisert kunnskap om kjønnsforskjeller innenfor de ulike deler av frivillig sektor, og at problemstillingen vil bli en viktig del av det kommende forskningsprogrammet innenfor frivillighet. Regjeringen vil bekjempe all diskriminering. Alle skal ha krav på å få de samme muligheter til å utvikle seg, utnytte sine evner og leve sine liv, uavhengig av kjønn, sosial bakgrunn, religion, seksuell orientering, funksjonshemming eller etnisk tilhørighet. Det foreslås følgende tiltak:

- Forskningsprogrammet knyttet til frivillig sektor skal bidra til økt kunnskap om kjønnsforskjeller
- Regjeringen vil involvere ulike homopolitiske organisasjoner i sitt arbeid for å sikre lesbiske og homofiles rettigheter
- Å videreføre samarbeidet med familie-, kvinne- og likestillingspolitiske organisasjoner

KAPITTEL 7 INKLUDERING

Kapittel 7 omhandler inkludering. Inkluderingsbegrepet er i utgangspunktet vidt og omfatter alle grupper og individer som av en eller annen grunn kan falle utenfor velferdssamfunnet. Målet for Regjeringens inkluderingspolitikk er at alle som bor i Norge, skal delta i samfunnet og ha like muligheter for deltakelse på alle samfunnsarenaer. Regjeringen vil legge til rette for at innvandrere raskest mulig kan bidra med sine ressurser i arbeidslivet og i samfunnet for øvrig og forhindre at det utvikler seg et klassesdelt samfunn, hvor personer med innvandrerbakgrunn gjennomgående har dårligere levekår og lavere samfunnsdeltakelse enn befolkningen for øvrig. I dette kapitlet konsentreres drøftingene om hvilken betydning sivilsamfunnet kan ha for innvandrere og deres etterkommere. Det redegjøres for mål for integrering og inkludering, og det gis eksempler på gode tiltak. Regjeringen legger avgjørende vekt på at det iverksettes effektive tiltak som forebygger at bestemte grupper systematisk forblir underrepresenterte på sentrale arenaer i samfunnet. Det redegjøres også for flere undersøkelser om deltakelse i frivillige organisasjoner fra personer med innvandrerbakgrunn. I kapitlet drøftes blant annet spørsmålet om det er ønskelig med egne innvandrerorganisasjoner og frivillige organisasjoner som aktører i integrerings- og inkluderingsarbeid. Det pekes på at frivillige organisa-

sjoner bør ha målrettede tiltak for å inkludere personer med innvandrerbakgrunn og med nedsatt funksjonsevne. Det vises til at det er behov for å øke bevisstheten i frivillige organisasjoner for å arbeide med inkludering av nye grupper i samfunnet. Det foreslås følgende tiltak:

- Det gis tilskudd til å opprette en prosjektstilling ved Frivillighet Norge, for å øke bevisstheten i de tradisjonelle norske frivillige organisasjonene om integrering av innvandrere
- Statlige tilskuddsordninger vil bli gjennomgått for å støtte opp om at frivillige organisasjoner legger forholdene til rette for innvandrergrupper
- Frifond styrkes blant annet med sikte på satsing på barn og unge med innvandrerbakgrunn
- Regjeringen vil oppfordre de frivillige organisasjonene til å:
 - utarbeide informasjon særskilt for innvandrergruppene. Regjeringen vil bidra med midler til dette arbeidet
 - gjennomgå struktur, drift og aktiviteter for bedre å ivareta innvandreres behov

KAPITTEL 8 VELFERD OG FOLKEHELSE

Kapittel 8 omhandler velferd og folkehelse. Regjeringen vil satse sterkere på sykomsforebyggende arbeid. I samarbeid med frivillige organisasjoner vil Regjeringen fortsette arbeidet mot rusmiddelbruk og tobakksbruk og bidra til at fokuseringen på fysisk aktivitet og kosthold økes. Frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i arbeidet for en bedre folkehelse og bidrar også til en vesentlig velferdsproduksjon. Når det gjelder folkehelsen, vil Regjeringen styrke forebygging i vid forstand og legger vekt på å nå mål gjennom politisk styring og partnerskap med alle krefter i fylker og kommuner. Utfordringene i helse- og omsorgssektoren er store, og bidrag fra frivillighetssektoren er avgjørende i opprettholdelsen av velferdssamfunnet. I kapitlet er det også redegjort for en undersøkelse om omfanget av frivillig aktivitet for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Regjeringen legger prinsippet om samfunnmessig likestilling og universell utforming til grunn for sitt arbeid rettet mot personer med nedsatt funksjonsevne.

Regjeringen vil legge til rette for at alle, ut fra sine forutsetninger, får like muligheter til å skaffe seg gode levekår og til å ivareta sine rettigheter og plikter som samfunnsborgere.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil fremme forslag om en ny diskriminerings- og tilgjengelighetslov for personer med nedsatt funksjonsevne. Krav til universell utforming av bygg, anlegg og opparbeidede uteområder vil bli sett i sammenheng med utformingen av ny plan- og bygningslovgivning. Regjeringen vil videre starte arbeidet med en ny handlingsplan for tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.

Det foreslås følgende tiltak:

- Regjeringen vil stimulere til økt deltakelse blant grupper som er underrepresentert i frivillige organisasjoner

- Regjeringen vil få fram bedre kunnskap om deltakelse i frivillig virksomhet for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Det vurderes å etablere pilotprosjekter med et samarbeid mellom kommuner og frivillige organisasjoner. Gjennom bedre tilrettelegging vil målet være å få med flere mennesker med utviklingshemning i frivillig aktivitet
- Regjeringen vil etablere en dialogarena på kostholdsområdet for frivillige organisasjoner og aktuelle private aktører

KAPITTEL 9 INTERNASJONAL SOLIDARITET

Kapittel 9 omhandler internasjonal solidaritet. Det gjøres rede for frivillige organisasjoners omfattende rolle i internasjonalt samarbeid, både når det gjelder utforming og gjennomføring av norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Her gjennomgås de frivillige organisasjonenes engasjement innenfor ulike politikkområder med særlig vekt på utviklingssamarbeid, norsk europapolitikk og nordområdene/Russland. Det foreslås følgende tiltak:

- Regjeringen vil følge opp nordområdestrategien og videreutvikle folk-til-folk-samarbeidet i nordområdene
- Regjeringen vil bidra til å styrke frivillige organisasjoners evne og rolle som selvstendige aktører i de landene som Norge har utviklingssamarbeid med
- Regjeringen vil styrke dialog mellom sentrale myndigheter og frivillig sektor i europapolitikken
- Regjeringen vil fortløpende ta hensyn til menneskerettighetsorganisasjoners uavhengighet i forbindelse med økonomisk støtte

KAPITTEL 10 MANGFOLD

Kapittel 10 omhandler mangfold, og forholdet mellom mangfold og inkludering blir drøftet. Utgangspunktet er Regjeringens målsetting om å synliggjøre det flerkulturelle perspektivet på alle felter i kulturlivet og bidra til å skape bedre møteplasser mellom majoritets- og minoritetskulturer. Det kommende markeringsåret for kulturelt mangfold i 2008 omtales, og frivillig sektors betydning for det kulturelle mangfoldet drøftes. Det samiske mangfoldet omtales særskilt, sammen med en understreking av at også "nordmenn" er forskjellige. Det samiske folket er et folk i fire land. Dette gjenspeiles også når det gjelder frivillig sektor. Regjeringen skal blant annet ut fra dette hensynet bidra til utvikling av internasjonal urfolkspolitikk og samarbeide om samiske spørsmål med de nordiske landene og Russland. Det gis i dette kapitlet en rekke konkrete eksempler på ulike prosjekter som er etablert for å fremme det kulturelle mangfoldet. Det foreslås følgende tiltak:

- Å følge opp UNESCO-konvensjonen om kulturelt mangfold
- Gjennomføre Mangfoldsåret 2008
- Øke støtten til samiske kulturformål

- Øke støtten til kulturaktiviteter med flerkulturell dimensjon

KAPITTEL 11 NYSKAPING, KREATIVITET OG KUNNSKAP

Kapittel 11 understreker den viktige rollen deltakelse i organisasjonssamfunnet har for utvikling av enkeltmenneskets kompetanse og ferdigheter. Regjeringen har som en av sine viktigste prioriteringer å satse på barn, utdanning og kunnskap. Det er gjennom å sikre alles tilgjengelighet til utdanning og kunnskap at vi som nasjon og enkeltmennesker skaper våre muligheter. Gjennom arbeid i frivillige organisasjoner utløses kreative og nyskapende evner. Det framheves i dette kapitlet hvor viktig et aktivt organisasjonsliv er for utviklingen av lokalsamfunnet. Det foreslås følgende tiltak:

- Det vurderes i samarbeid med Frivillighet Norge å utforme et "frivillighetsbevis" for å gi honnør til erfaring og kompetanse fra deltakelse i frivillige organisasjoner
- For tiltak for kulturbasert næringsutvikling inneholder den nylig fremlagte handlingsplan for kultur og næring 25 konkrete tiltak

KAPITTEL 12 GODE NÆRMILJØ

Kapittel 12 drøfter betydningen av gode nærmiljøer og hvordan frivillige organisasjoner bidrar til å utvikle slike gode nærmiljøer. Samspillet mellom det profesjonelle kulturlivet og den frivillige aktiviteten er en viktig og betydelig faktor, som bidrar til økt kompetanse og kvalitet. Regjeringens kulturpolitikk tar sikte på å legge til rette for en slik dynamikk. Betydningen av et godt oppvekst- og ungdomsmiljø framheves, og det gis eksempler på tiltak som fremmer dette. Hvordan frivillig aktivitet bidrar til identitetsbygging behandles også i dette kapitlet. Det foreslås følgende tiltak:

- Satse på frivillig kulturliv ved å gjennomføre Kulturløftet
- Videreføre tilskuddsordninger for kulturhus og regionale møteplasser
- Fortsatt videre satsing på Frifond for å styrke lokale aktiviteter

Del III De ulike sektorene omfatter kapitlene 13-21. Her gis det oversikt over ulike felt innenfor frivilligheten, og en rekke organisasjoner omtales. Det er over 115 000 organisasjoner i Norge, og oversikten gitt i denne meldingen er ikke uttømmende.

KAPITTEL 13 IDRETT

Kapittel 13 handler om idretten. Her omtales idrettens betydning og omfang, og det redegjøres for den frivillige innsatsen. Statens tilrettelegging for idrett og fysisk aktivitet gjennomgås, og det vises til at statens oppgave først og fremst er å sørge for best mulig rammevilkår for den frivillige medlemsbaserte idretten og å legge til rette for egenorganisert fysisk aktivitet. En sentral målsetting i den statlige idrettspolitikken er å styrke det frivillige, lokale idrettsarbeidet. Tilskudd til

bygging og rehabilitering av idrettsanlegg er det mest sentrale virkemiddelet i den statlige idrettspolitikken.

Det redegjøres for den fysiske aktiviteten i befolkningen, og i kapitlet drøftes de helsemessige utfordringene som forårsakes av redusert fysisk aktivitet. Regjeringen er opptatt av hvordan staten kan bidra til at den frivillige idretten kan videreutvikle samarbeidet med aktuelle aktører, herunder andre frivillige organisasjoner særlig innenfor helseområdet, for å øke den fysiske aktiviteten i befolkningen. Det foreslås følgende tiltak:

- Regjeringen skal ved hjelp av tilskudd fra spillemidlene til idrettsformål sikre fortsatt gode rammebetingelser for den frivillige, medlemsbaserte idretten, slik at idrettslagene gis muligheter til å tilby et bredt spekter av idrettsaktiviteter som favner flest mulig mennesker
- Regjeringen vil ta initiativ overfor NIF og andre frivillige organisasjoner til et folkehelseprosjekt. Hensikten er å få flere folk til å bevege seg mer
- Regjeringen vil starte opp en tidsavgrenset prøveordning i 2008 med tilskudd til lokale idrettslag som samarbeider med skole og/eller kommunale myndigheter om tiltak for økt fysisk aktivitet i skolen

KAPITTEL 14 DET FRIVILLIGE KULTURLIV

Kapittel 14 omhandler det frivillige kulturliv. Det vises til at kulturell virksomhet er blitt en stadig viktigere del av frivillig sektor og at over halvparten av alt frivillig arbeid i Norge skjer i kultur- og idrettsorganisasjoner. I kapitlet omtales frivillig virksomhet på de ulike feltene innenfor kulturfeltet, og det pekes på at satsingen på Kulturløftet, som blant annet innebærer at 1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kultur innen 2014, også vil komme det frivillige kulturliv til gode. Det gis en omtale av frivillig innsats innen kulturarv og kulturarv. I kapitlet drøftes også betydningen av frivillig kulturvirksomhet for lokalsamfunnet, samspillet mellom det profesjonelle kunst- og kulturlivet og det frivillige feltet og frivillig virksomhet som opplærings- og rekrutteringsarena.

Språkpolitikk er også omtalt. Det vises til at Regjeringen generelt vil føre en offensiv språkpolitikk og en målrettet litteraturpolitikk for å sikre det norske språket stilling som et komplett og samfunnsbærende språk i Norge. Disse spørsmålene vil bli gitt en omfattende behandling i den varslede stortingsmeldingen om språk, som etter planen skal foreligge høsten 2007. Avslutningsvis vises det til at det skjer strukturelle endringer på det frivillige kulturfeltet. Det foreslås følgende tiltak:

- Regjeringen vil gjennomføre Kulturløftet, hvor det frivillige kulturliv vil ha en sentral plass

KAPITTEL 15 DE FRIVILLIGE BARNE- OG UNGDOMS-ORGANISASJONENE

Kapittel 15 er en gjennomgang av de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene, hvor det framgår at Regjeringens politikk overfor disse organisasjonene

må ses i lys av de overordnede målsettingene for barne- og ungdomspolitikken. Å sikre gode oppvekst- og levekår for barn og unge er en sentral prioritering for Regjeringen. Regjeringen vil stimulere til at barn og ungdom står sentralt på dagsordenen i kommuner og fylker. Det er viktig at lokale myndigheter arbeider planmessig for å styrke oppvekstmiljøet, og at en ser sammenhengen mellom de offentlige tiltakene og arbeidet de frivillige organisasjonene gjør. I kapitlet vises det til at det er et stort mangfold av frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner og at barn og unges frivillige engasjement fremdeles står sterkt. Det er imidlertid behov for stor innsats for å styrke integreringen av barn og unge med innvandrerbakgrunn. I kapitlet redegjøres det for de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonenes betydning, både som "skoler i demokrati" og som arenaer for barns og unges engasjement. Det gis en kort historisk oversikt over den statlige støttepolitikken. Barne- og likestillingsdepartementet vil utarbeide et nytt regelverk for grunntilskudd til de landsdekkende frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene som skal gjelde fra 2008. Regjeringen går inn for å utvikle en felles forståelse og definisjon av ulike begrep som knytter seg til støttepolitikken overfor de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene.

KAPITTEL 16 RELIGION OG LIVSSYN

Kapittel 16 gir en omtale av frivilligheten innenfor Den norske kirke og i andre tros- og livssynssamfunn. Det pekes på at det frivillige engasjementet i kirken skaper og preger kulturen i Den norske kirke, og kapitlet gir en beskrivelse av det frivillige engasjementet på ulike områder. I kapitlet gis det en oversikt over omfanget av tros- og livssynsamfunn utenfor Den norske kirke og deres betydning. Det understrekes hvor viktig religionsdialog er. Regjeringen ser Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn som et sentralt organ i en slik sammenheng. Det gis en kort beskrivelse av Norges kristne råd og Islamsk Råd Norge. Det foreslås følgende tiltak:

- Styrke midler til lokale dialogtiltak

KAPITTEL 17 VELFERDSORGANISASJONER M.M.

Kapittel 17 gir en omtale av helseorganisasjoner mv. med særlig vekt på frivillige organisasjoners arbeid innenfor rusfeltet, kosthold og tobakksforebygging m.m., hvor frivillige organisasjoner har hatt, og har, et særskilt stort engasjement. Organisasjonene gjør en betydelig innsats på omsorgsfeltet, både ved å organisere frivillige og drive institusjons- og omsorgstilbud. Regjeringen ser det som svært viktig å gi organisasjonene rammer og frihet til å drive forsøksvirksomhet og utviklingsarbeid, til å utfordre mer tradisjonelt drevne helse- og sosialtjenester til nytenkning og til å være et korrektiv der det trengs. Regjeringen vil, med sikte på videreutvikling og økt kvalitet i rusfeltet, foreta en særskilt evaluering av tilskuddsordningen for å få en bedre kartlegging og helhetlig vurdering av tilbudet. I kapitlet er det også redegjort for de frivillige organisasjonenes arbeid innenfor kriminalomsorgen mv. Betydnin-

gen av det frivillige omsorgsfeltet understrekes, og det gjennomgås noe nærmere hvordan frivillige organisasjoner bidrar på de ulike områdene.

KAPITTEL 18 SOLIDARITET OG BISTAND

Kapittel 18 gir en oversikt over bilateral bistand gjennom norske frivillige organisasjoner. Frivillige organisasjoner er store forvaltere av bistandsmidler, til sammen om lag 3 mrd. kroner i 2006.

KAPITTEL 19 MINORITETSORGANISASJONER

Kapittel 19 gir en oversikt over minoritetsorganisasjoner. Samer og nasjonale minoriteter omtales, og det redegjøres for organisasjonene på innvandringsfeltet. Regjeringen ønsker å stimulere til oppbygging av organisasjoner blant de nasjonale minoritetene. Både landsdekkende og lokale organisasjoner på innvandringsfeltet behandles i dette kapitlet.

KAPITTEL 20 POLITISKE PARTIER OG INTERESSEORGANISASJONER

Kapittel 20 omtaler politiske partier og interesseorganisasjoner. I de politiske partiene har medlemstallet sunket betydelig i de senere tiår, men slik at undersøkelser viser at dette likevel ikke alvorlig har svekket partienes betydning. I kapitlet understrekes interesseorganisasjonenes viktige rolle i formingen av det norske demokratiet.

KAPITTEL 21 BEREDSKAPSORGANISASJONER

Kapittel 21 beskriver beredskapsorganisasjonene. De frivillige organisasjonene er et sentralt element i redningstjenesten og utgjør til sammen 20 000 frivillige rundt omkring i lokalsamfunnene over hele landet. Medlemmene gjennomgår planmessig utdanning og trening og har jevnlig kontakt med de ansvarlige redningsmyndigheter. Alle de frivillige er registrert ved hovedredningscentralen og kan ved behov anmodes om innsats. Redningstjenesten er organisert som et samvirke mellom offentlige etater, private og frivillige organisasjoner. Den frivillige innsatsen er svært viktig i redningstjenesten, og i tråd med Soria Moria-erklæringen vil Regjeringen legge til rette for det frivillige Norge ved å styrke tilskudd til de frivillige som er sentrale i samvirkekonseptet.

Del IV Rammebetingelser omfatter kapitlene 22-29. Departementet understreker at det er viktig at frivillig sektor, for å kunne bevare sin selvstendighet som "den tredje sektor", har en betydelig grad av egenfinansiering.

KAPITTEL 22 SKATT OG AVGIFT

Kapittel 22 gjennomgår hovedtrekkene i de viktigste spesialbestemmelsene for frivillige organisasjoner i skatte- og avgiftsregelverket. Det gjøres rede for begrensinger i skatteplikten for frivillige og ideelle organisasjoner og for de spesielle bestemmelsene for organisasjonenes arbeidsgiveransvar, og det vises til behovet for å redusere og forenkle det administrative arbeid i frivillig sektor for å gi mer tid til aktivitet. I kapitlet omhandles også skattefradrag for gaver.

Ordningen med merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner behandles ikke i meldingen. Det vises til at Finansdepartementet har satt ned et utvalg som skal vurdere merverdiavgiftsregelverket på kultur- og idrettsområdet og for frivillig sektor, og at Regjeringen vil komme tilbake til spørsmålet om merverdiavgift for frivillig sektor når utredningen foreligger. Kapitlet drøfter også spørsmålet om kjøpsutløsende donasjoner og telefonmarkedsføring. Det foreslås følgende tiltak:

- Regjeringen vil videreføre ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner på dagens nivå
- Regjeringen vil heve nedre grense for frivillige organisasjoners plikt til å betale arbeidsgiveravgift. Økningen skal gjelde både for samlet lønnsutbetaling per arbeidsgiver og beløpsgrensen per ansatt
- Regjeringen vil heve beløpsgrensen for fritak for lønnsoppgaveplikt og forskuddstrekk
- Regjeringen vil gå inn for at dagens restriktive praksis for kjøpsutløsende donasjoner endres

KAPITTEL 23 STATLIGE TILSKUDD

Kapittel 23 redegjør for ulike typer statlige tilskuddsordninger til frivillig virksomhet. Tilskuddene bevilges over de enkelte departementenes budsjetter og er både en tilrettelegging for frivillig arbeid og virkemidler for å realisere målene på vedkommende departements ansvarsområde (sektorpolitikken). Det er det enkelte departement som er ansvarlig for sine tilskuddsordninger. Det vises til at frivillige organisasjoner har pekt på et behov for å forenkle administrasjonen av tilskuddsordningene for frivillig sektor, og det redegjøres kort for kravene i regelverket for økonomistyring i staten. I kapitlet omhandles etablering av Frivillighetsregisteret, og det understrekes at nytten av registeret avhenger av at frivillige virksomheter ser seg tjent med å la seg registrere og at det offentlige tar registeret i bruk. Her drøftes bruken av prosjektstøtte til frivillig virksomhet, og det konkluderes med at det er behov for en nærmere kartlegging og utredning, som også skal se på hvordan regelverk og tilskuddsordninger kan tilpasses ny organisasjonsstruktur. I kapitlet redegjøres det for Frifondordningen, som skal stimulere til aktivitet og deltakelse i frivillige organisasjoners lokalt baserte arbeid, og for tilskuddsordningen som retter seg mot lokale lag og foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet for barn og ungdom. Behovet for å stimulere til økt innsats i arbeidet med integrering og inkludering understrekes. Avslutningsvis omhandles frivillighetspolitikken og forholdet til EØS-avtalen. Det foreslås følgende tiltak:

- Foreta en systematisk kartlegging av hvilke krav til rapportering og informasjon som pålegges frivillige organisasjoner, og på denne bakgrunn komme med forslag til forenklinger
- Kartlegge og vurdere bruken av prosjektstøtte i den statlige tilskuddspolitikken
- Kartlegge og vurdere tilpasning av statlige tilskudd til ny organisasjonsstruktur

- Vurdere en samordning mellom departementene i dialog med frivillig sektor når det gjelder begrepsbruk
- Regjeringen vil styrke Frifondordningen, blant annet med sikte på å stimulere til økt innsats i arbeidet med integrering og inkludering
- Regjeringen vil gjennomføre en evaluering av Frifondordningen for å vurdere om ordningen kan målrettes ytterligere
- Retningslinjene for tilskudd til lokale lag og foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet for barn og unge, skal stimulere til økt innsats i arbeidet med integrering og inkludering

KAPITTEL 24 STUDIEFORBUNDENE - KOMPETANSE-UTVIKLING I FRIVILLIGE ORGANISASJONER

Kapittel 24 redegjør for studieforbundene og kompetanseutvikling i frivillige organisasjoner. Det gis en historisk oversikt over bakgrunn og lovfesting og en oversikt over aktiviteten. Det gjøres også rede for de statlige tilskuddsordningene. Det vises til at det er nedsett et utvalg som skal vurdere studieforbundenes oppgaver og roller. Utvalget skal legge fram sin utredning høsten 2007.

KAPITTEL 25 PENGESPILL

Kapittel 25 omhandler pengespill. Det gjøres rede for det politiske og rettslige grunnlaget for pengespillpolitikken og for dagens pengespilltilbud. Det gis en oversikt over Regjeringens spillpolitikk og om bidraget fra spillemidler til frivillig arbeid. Det foreslås følgende tiltak:

- Felles strenge nasjonale regler for pengespill
- Norsk Tipping og Norsk Rikstoto skal ha ansvar for driften av de mest omfattende spilltilbudene, under direkte statlig tilsyn
- Tiltak mot pengespill som skaper problemer
- Nye strenge regler for pengespill på Norsk Tippings terminaler
- Godt tilsyn og rask endring av eventuelle problemspill
- Opprettholdelse av hjelpelinje for spilleavhengige
- Jevnlig gjennomgang av spillpolitikken for å høste ny erfaring
- Vurdere tiltak mot nettspill
- Gradvis innføring av Norsk Tippings spillterminaler fra 1. januar 2008
- Ny tippenøkkel innføres fra 1. januar 2009 slik at idretten får 45,5 pst., kultur 36,5 pst. og samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner 18 pst.
- 1 mrd. kroner ekstra til organisasjonene i årene 2008 og 2009
- Bedre rammevilkår for drift av lotterier

KAPITTEL 26 KOMMUNENE OG FRIVILLIG SEKTOR

Kapittel 26 omhandler frivillig sektor og kommunene. Her drøftes frivillige organisasjoners rolle i lokaldemokratiet og frivillig sektors bidrag til kommunen som samfunnsutvikler. Regjeringen oppfatter frivillige organisasjoner som en viktig byggestein for

lokaldemokratiet. De støtter opp om et lokalt samfunnsengasjement og skaper arenaer for deltaking i det lokale samfunnslivet. Regjeringen mener at kommunene gjennom samarbeid med frivillige organisasjoner kan bidra til å legge bedre til rette for mobilisering av frivillig innsats til beste for den enkelte og fellesskapet. Det gis en beskrivelse av kommunenes forhold til ulike typer frivillig innsats, basert på en undersøkelse foretatt for Kommunal- og regionaldepartementet. Det gis eksempler på tiltak i enkelte kommuner. Det gis en omtale av arbeidet i KS (Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon) med problemstillinger på frivillighetsfeltet. I kapitlet peker Regjeringen på at den vil legge til rette for å styrke samhandlingen mellom kommunal og frivillig sektor og understreker at den enkelte kommune bør utvikle en lokal frivillighetspolitikk. Her understrekes også betydningen av at kommunene aktivt bruker frivillig sektor ved utarbeidelse av planverk for de ulike politikkområdene. Det foreslås følgende tiltak:

- Årlig kontaktmøte mellom Regjeringen og KS, der også frivillig sektor ved Frivillighet Norge er representert
- Støtte lokale pilotprosjekt for å finne fram til ulike lokale strategier for å bedre samarbeidet mellom kommunene og frivillig sektor
- Formidle gode eksempler på hvordan kontaktpunkter mellom frivillige organisasjoner og kommunene kan etableres og vedlikeholdes

KAPITTEL 27 MØTEPlass FOR FRIVILLIGHETEN

Kapittel 27 omhandler møteplasser for frivilligheten. Her gjennomgås bakgrunnen for og erfaringene med frivillighetssentraler, og det er redegjort for en kartlegging av eierskapet i frivillighetssentralene. Det gis en kort beskrivelse av idrettsanlegg, lokale og regionale kulturbygg og kirker. Det foreslås følgende tiltak:

- Regjeringen vil legge til rette for fortsatt utvikling av frivillighetssentralene til sektorovergripende nærmiljøsentraler
- Regjeringen vil fortsatt legge til rette for etablering av nye frivillighetssentraler
- Regjeringen vil fortsatt støtte kommunalt eide sentraler
- Regjeringen vil gjennomføre forsøk med utvikling av lokale møteplasser, blant annet i regi av NaKu-Hel

KAPITTEL 28 FRIVILLIGHET OG MEDIA

Kapittel 28 gir en beskrivelse av frivillighet og media. Frivillige organisasjoner er viktige aktører på flere medieplattformer, og det gjøres rede for frivillige organisasjoners rolle i lokalradio og i ikke-kommersiell kringkasting i det digitale bakkenettet for fjernsyn. Frivillige, ikke-kommersielle organisasjoners bidrag til medietilbudet er viktig for å oppnå sentrale mediepoltiske mål om mediemangfold og ytringsmuligheter. Forslag til nytt konsesjonsopplegg for lokalradioer er sendt på høring. Det vises i denne sammenheng også til

St.meld. nr. 30 (2006-2007) Kringkasting i en digital fremtid. Det foreslås følgende tiltak:

- Departementet vil legge til rette for at frivillige, ikke-kommersielle aktører synliggjøres i det offentlige rom gjennom fjernsyn, lokalradio og skriftlige publikasjoner
- Det vil i den nye konsesjonsperioden for lokalradio bli lagt til rette for lokalradio på ikke-kommersiell, idealistisk grunnlag
- Det legges til rette for etablering av en åpen kanal i det digitale bakkenettet for fjernsyn for ikke-kommersielle aktører

KAPITTEL 29 ADMINISTRATIVE OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER

Kapittel 29 redegjør for de administrative og økonomiske konsekvensene av forslagene i meldingen.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Knut Werner Hansen, Britt Hildeng og Espen Johnsen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Mølvær Grimstad, fra Senterpartiet, Magnhild Eia, og fra Venstre, Trine Skei Grande, registrerer at både omfanget av, og deltagelsen i, frivillig virksomhet i Norge er svært høy også i en internasjonal sammenheng. Floraen av frivillige virksomheter i Norge kjennetegnes av et stort mangfold i bredde, i antall organisasjoner og av en høy andel medlemskap i befolkningen.

Komiteen merker seg samtidig at allmenne moderniseringsprosesser og en generell individualisering i samfunnet setter frivillig sektor under press og fører til endringer. Komiteen er på denne bakgrunn enig i behovet for å tilpasse politikken for å stimulere og legge til rette, slik at det potensial som ligger i frivillig sektor, kan utløses og utvikles.

Komiteen har registrert at en samlet frivillig sektor har etterspurt en bred gjennomgang og drøfting av samhandlingen mellom offentlige myndigheter og frivillig sektor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener meldingen gir en helhetlig og grundig gjennomgang av frivillig virksomhet i Norge og på denne måten setter betydningen av frivillig virksomhet inn i et samfunnsperspektiv. Meldingen understreker både den historiske betydningen av frivillig sektor og hvilken betydning frivillig virksomhet fortsatt spiller i utviklingen av det sivile samfunn.

Flertallet viser til at historisk sett har frivillige organisasjoner vært viktige institusjonsbyggere, entreprenører og initiativtakere på områder som senere langt på vei har blitt tatt over av offentlig sektor.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener denne meldingen gir et godt tilsvar på behovet for en ny og helhetlig frivillighetspolitikk. Dette flertallet mener videre Frivillighetsmeldingen er et viktig bidrag i å synliggjøre omfanget av det arbeidet som utføres i sektoren, og gir således anerkjennelse til den samlede frivillige virksomheten som en viktig samfunnssektor.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er glad for at den lenge annonserte frivillighetsmeldingen endelig er kommet til Stortinget til behandling. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at den frivillige sektor får en helhetlig og grundig gjennomgang.

Disse medlemmer mener meldingen ikke gir en helhetlig gjennomgang av de rammevilkår frivillig sektor er underlagt. Det er en stor svakhet ved meldingen at momskompensasjonsordningen ikke er behandlet. I tillegg er det uheldig at det ikke er gjort grundigere vurderinger av betydningen av de lovforslag som allerede er vedtatt i Stortinget, både når det gjelder etablering av frivillighetsregister og regulering av lotterivirksomheten, og at disse lovvedtakene ikke er satt i sammenheng på en konkret måte med de andre tiltakene som foreslås.

Disse medlemmer noterer seg at meldingen i innledningskapitlet understreker viktigheten av frivillighetens selvstendige stilling. Disse medlemmer mener imidlertid at meldingen som helhet anviser en tydelig instrumentell tilnærming. Disse medlemmer mener at frivillig engasjement springer ut fra enkeltmenneskers ønsker om å etablere og å delta i fellesskap som de har et personlig forhold til. De ulike lag og organisasjoner driver sin virksomhet i tråd med medlemmenes og støttespillernes ønsker og behov. Regjeringen anviser i meldingen en rekke overordnede politiske mål der frivilligheten på ulike måter er ønsket som deltager. Gjennom stimulanser for å oppnå dette styres sektoren inn på retninger som ikke nødvendigvis er i tråd med hva som ville ha vært utviklingen, dersom frivilligheten selv hadde lagt premissene. Disse medlemmer mener Regjeringen gjennom dette faktisk sett arbeider etter en instrumentell tilnærming til området.

Disse medlemmer mener også meldingen innehar mangler som går utover det helhetlige perspektivet. Meldingen har utelatt å drøfte viktige områder om utfordringer knyttet til forholdet mellom lokale og sentrale ledd i organisasjonslivet, og en mer dyptgående drøftelse av forholdet mellom stat og sivilsamfunn og den plass frivilligheten har i denne sammenheng.

Disse medlemmer vil peke på at frivillig sektor er en viktig bidragsyter innenfor en rekke velferdsom-

råder og bidrar til mangfold som gir gode og sunne korrekter for offentlig sektor og markedsaktører innen disse områder. Disse medlemmer mener det må være et hovedanliggende når man drøfter sektorens rammevilkår at man legger til grunn hvordan endringer i rammeforutsetningene kan styrke sektorens frihet til å eksistere på egne betingelser og ut fra egne forutsetninger. Disse medlemmer kan vanskelig se at dette har vært et prioritert perspektiv i meldingen. Disse medlemmer mener at et sterkt sivilsamfunn er et viktig overordnet samfunnsperspektiv, særlig i lys av ønsket om å balansere statens makt. Fremfor å drøfte hva sektoren skal bidra med innenfor opprørsede områder som integrering, likestilling, internasjonalt arbeid, folkehelse, mangfold og kultur, er disse medlemmer opptatt av at aktørene setter seg egne mål for sin virksomhet. At det viser seg at frivillig arbeid og engasjement gir noe tilbake på alle de områder som oppfattes som overordnede samfunns mål, er en positiv bivirkning, og ikke et mål. Det er ikke statens anliggende å sette mål for frivillig virksomhet, men det kan konstateres at sektoren i stor grad bidrar til god samfunnsutvikling på selvstendig grunnlag uten statlig eller politisk styring. Prinsippet om autonomi, uavhengighet og armlengdes avstand svekkes gjennom flere av de foreslåtte tiltak.

Disse medlemmer viser til at frivilligheten er definerende for hvordan et åpent samfunn er og skal være. En aktiv, frivillig sektor er etter disse medlemmers syn en forutsetning for å få til en god balanse mellom enkeltmenneskets mange og ulike behov og demokratiske fellesskapsløsninger ivarett av det offentlige. Etter disse medlemmers syn bør staten være såpass takknemlig for alt frivilligheten er og gjør at den ikke legger byråkratiske hindringer i veien for dem som vil drive frivillig virksomhet.

Disse partiene har lenge etterlyst en egen melding om frivillighet, jf. bl.a. Dokument nr. 8:107 (2005-2006). Disse medlemmer mener imidlertid at Stortinget i den senere tid har vært forelagt en rekke saker - herunder lov om register for frivillig virksomhet og lov om registrering av innsamlinger - som med fordel heller kunne vært diskutert i forbindelse med St.meld. nr. 39 (2006-2007). Fordi St.meld. nr. 39 (2006-2007) ble forsinket, har Stortinget nå vedtatt flere relaterte lover uten først å ha tatt den helhetlige diskusjonen om frivillighet som stortingsmeldingen innledningsvis legger opp til, noe disse medlemmer mener er uheldig, jf. Innst. O. nr. 69 (2006-2007) og Innst. O. nr. 93 (2006-2007).

Disse medlemmer vil videre understreke at det i stor grad er de frivillige organisasjonene som har vært drivkraft i forbindelse med opprettelse av en rekke av fellesskapsløsningene og -institusjonene i dagens samfunn. Alt fra utdanningssystemet og helse- og omsorgstjenestene til all kultur og idrett har opprinnelig vært initiert og drevet av frivillige.

Komiteen viser til meldingens omtale av frivillig kulturliv og vil peke på den sterke sammenhengen vi har mellom frivillig og profesjonelt kulturliv i Norge.

Frivillig kulturliv er en viktig arena for læring og en nødvendig rekrutteringsplattform for det profesjonelle kulturlivet. Det frivillige kulturlivet er en svært viktig del av det allmenne kulturelle engasjement i befolkningen og har sin klare egenverdi. Denne breddekulturen er en av forutsetningene for framveksten av et sterkt profesjonelt kulturliv og for oppslutningen om en profesjonell kultursektor. På flere sjangerområder innen det frivillige kulturlivet finner vi kunstneriske uttrykk av høy kvalitet. Således har frivillig kulturliv både en egenverdi i seg selv som kunstnerisk produksjonsarena, som opplevelsesarena for den enkelte og som rekrutterings- og opplæringsarena for det profesjonelle kulturlivet.

Komiteen viser til meldingens omtale av profesjonaliseringen innen frivillig kulturvirksomhet. Komiteen mener samspillet mellom det frivillige og det profesjonelle kulturlivet er av stor verdi. Når amatørteaterlag, orkester, korps og kor trekker inn profesjonelle krefter, gir det inspirasjon og læring for alle de medvirkende.

Komiteen viser til at det ofte er ingen klar grense mellom frivillige og profesjonelle aktører. Komiteen er derfor varsom med å betrakte frivillige og profesjonelle som to separate størrelser, men ser helt klart at det vil være behov for spesialtilpassede løsninger målrettet mot frivillig sektor.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener Regjeringen gjennom meldingen undervurderer synergieffektene en oppnår ved økt samspill mellom ulike aktører innenfor norsk kulturliv. Disse medlemmer mener det må legges til rette for økt samspill mellom det profesjonelle kulturlivet og frivillig sektor, da dette samspillet er helt sentralt for vekst og utvikling i hele kulturlivet. Disse medlemmer mener derfor det er noe underlig at Regjeringen ikke foreslår tiltak for ytterligere å stimulere til økt samarbeid mellom frivillig og profesjonelt kulturliv. Disse medlemmer viser til at det for eksempel innen musikklivet er slik at mange kor, korps og orkestre har en økende andel profesjonelle musikere som er deltidsmedlemmer eller er knyttet til ulike prosjekter som musikere og solister. Dette gjør at mange grupper må takle rollen som semi-profesjonelle musikere. Drift av lokale musikkaktiviteter er i noen tilfeller som å drive en spesialbedrift. Organisasjoner på alle nivå blir brobyggere mellom det profesjonelle og det frivillige kulturlivet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Kulturløftet er en omfattende satsing på både frivillig og profesjonell kultur.

Komiteen vil understreke at frivilligheten er en grunnleggende drivkraft i samfunnsutviklingen, og komiteen er enig i at frivilligheten er en grunnpilar i vårt demokratiske samfunn.

2.2 Mål og prinsipper

Komiteen deler meldingens beskrivelse av betydningen og verdien av arbeidet og aktiviteten som utføres i regi av frivillige organisasjoner. Komiteen vil understreke at frivillig virke produserer opplevelser, gir mulighet for kreativ utfoldelse, anledning til å delta i meningsfylt arbeid og mulighet til å aktivisere folk i samfunnsnyttig virksomhet. Arbeid i organisasjoner bidrar til forståelse gjennom samarbeid mellom ulike mennesker i etableringen av fellesskapsarenaer.

Komiteen mener de frivillige organisasjonene har en viktig demokratisk funksjon ved at folk i fellesskap fatter avgjørelser og arbeider mot felles mål.

Komiteen vil understreke at frivillige organisasjonene også er sentrale kulturbærere og verdiformidlere i samfunnet. Som meldingen viser, yter frivillige organisasjoner i tillegg et betydelig økonomisk bidrag til samfunnet gjennom tjenesteproduksjon og omfattende ulønnet innsats.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til meldingen, der det å støtte aktivt opp under utviklingen av et levende sivilsamfunn er oppstilt som overordnet mål for Regjeringen.

Flertallet har merket seg at det i meldingen understrekes at staten ikke skal legge en ren instrumentell tenkning til grunn for samarbeidet med frivillig sektor. Derimot vektlegges frivillighetens egenart og autonomi. Flertallet vil tydelig understreke at sivilsamfunnet ikke skal betraktes som et redskap for statlig politikk, men at frivilligheten eksisterer kun for sin egen skyld. Flertallet vil samtidig påpeke at frivillig sektor i mange sammenhenger også bidrar til å løse viktige samfunnsproblemer. I meldingen framkommer dette som en ren beskrivelse av den faktiske utviklingen i de ulike samfunnssektorene. Flertallet vil understreke at dette ikke er et resultat av politisk styring, og kan ikke se at dette på noen måte innebærer en instrumentell tilnærming.

Flertallet ser det som en styrke for samfunnsutviklingen at frivillig sektor utfyller, utfordrer, påvirker og korrigerer myndighetenes arbeid. Flertallet vil understreke at de frivilliges engasjement og vilje til å ta samfunnsansvar er en svært viktig samfunnsressurs.

Komiteen deler Regjeringens målsetting om å stimulere til økt deltagelse og engasjement, og at det i denne sammenheng er nødvendig å rette et særlig fokus mot de grupper som i dag faller utenfor organisasjonslivet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at mange frivillige organisasjoner har en viktig funksjon som dissenterende røst i samfunnsdebatten. Disse medlemmer merker seg at meldingen i liten grad diskuterer frivillighetens kritiske samfunnsrolle og frivillige organisasjoners rolle som kritisk opinion.

2.2.1 *Autonomi*

Som meldingen illustrerer, representerer frivillig virksomhet en stor samfunnsøkonomisk ressurs. Komiteen er enig i meldingens innledende formuleringer på s. 12: "Hensikten med meldingen er også å gi sektoren anerkjennelse og understreke sektorens autonomi."

Komiteen vil derfor sterkt understreke at det offentlige må respektere og legge til grunn frivillige organisasjoners autonome stilling. Den aktiviteten som foregår i frivillige organisasjoner, har først og fremst en egenverdi.

Komiteen vil derfor advare mot å la en instrumentell nyttetenkning prege samhandlingen mellom offentlige myndigheter og frivillig sektor.

Komiteen er enig i det syn at frivillige lag og organisasjoner bidrar til kreativ utfoldelse, deltar i meningsfylt arbeid og at frivilligheten har sin egenverdi. Komiteen vil likevel understreke det samfunnsnyttige arbeidet som det frivillige Norge bidrar til, og som landet ikke kunne greid seg uten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til betydningen av at frivillig sektor skaper og driver sitt virke uten offentlige eller politiske føringer. Dette understrekes også en rekke steder i meldingen, men disse medlemmer finner at de tiltak som Regjeringen fremmer, i stor grad er styrende på sektoren og undergraver sektorens autonomi. Eksempelvis kan trekkes frem det fokus som ligger på at sektoren skal bidra sterkt i integreringsarbeidet. Det foreslås at statlige tilskuddsordninger vil bli gjennomgått for å støtte opp om at frivillige organisasjoner legger forholdene til rette for innvandrergupper. Videre foreslås at Frifond skal styrkes med sikte på satsing på barn og unge med innvandrerbakgrunn. Deretter vil Regjeringen oppfordre de frivillige organisasjonene til å utarbeide informasjon særskilt for innvandrerguppene, og gjennomgå struktur, drift og aktiviteter for å bedre ivareta innvandreres behov. Vi ser også at Regjeringen styrer frivilligheten i arbeidet med å nå det overordnede målet om bedre folkehelse. Regjeringen vil etablere en dialogarena på kostholdsområdet for frivillige organisasjoner og aktuelle private aktører. Videre vil Regjeringen ta initiativ overfor Norges Idrettsforbund (NIF) og andre frivillige organisasjoner til et folkehelseprosjekt med den hensikt å få flere til å bevege seg mer. I tillegg skal det startes en tidsavgrenset prøveordning i 2008 med tilskudd til lokale idrettslag som samarbeider med skole og/eller kommunale myndigheter om tiltak for økt fysisk aktivitet i skolen. Et oppsummerende tiltak som illustrerer hvordan Regjeringen med denne meldingen legger klare føringer i forhold til prioriterte områder, finner vi i tiltaket hvor det heter at det skal gis økt støtte til dem som driver med helse, integrering og inkludering. Når det gjelder kulturfeltet, finner disse medlemmer det uheldig at Regjeringens tiltak på dette området er å gjennomføre Kulturløftet, Mangfoldsåret og satse på kulturbasert næringsvirksomhet i tråd med Regjeringens egen handlingsplan for kultur og næring. Som kjent er Kul-

turløftet denne regjerings plattform for sin kulturpolitikk, og tiltaket kan da ikke bety annet enn at Regjeringen vil bruke frivillig sektor til å nå egne politiske målsetninger på kulturfeltet. Å koble egne handlingsplaner opp mot frivillig sektors virke er igjen et eksempel på hvordan sektoren blir politisk styrt. Disse medlemmer ville ha støttet alle disse tiltak hvis de kom fra frivilligheten selv. Siden dette er Regjeringens tiltak, undergraver de sektorens selvstendighet og frihet i forhold til politiske føringer. På dette grunnlag vil disse medlemmer ta avstand fra ovennevnte og en rekke andre tiltak skissert i meldingen. Disse medlemmer understreker betydningen av alle de samfunns mål som er skissert og støtter opp om aktiviteter og tiltak som kan bidra til bedre helse, integrering, likestilling, internasjonalt samarbeid, et rikt kulturliv osv., men vil ikke legge politiske føringer på en sektor som i sitt særpreg og i sin stilling i samfunnet er drevet frem av mennesker med egne interesser i og ideer om de mål som skal nås i sin organisasjon eller sitt lag.

Disse medlemmer mener stimulerende tiltak overfor de frivillige organisasjonene i større grad må etableres som generelle ordninger uten innholdsmessige politiske føringer.

Disse medlemmer har merket seg at hovedfokusset som legges til grunn i meldingen, synes å være hvordan frivilligheten ytterligere kan bidra til å realisere offentlige velferdsmål. Disse medlemmer mener at frivillighet handler om noe mer grunnleggende enn bare hva staten selv ser på som nyttig, og vil understreke at frivilligheten er fri, mangfoldig og må få utvikle seg på egne premisser. Etter disse medlemmers mening er dette et perspektiv som i for liten grad er til stede i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er bekymret for hvordan pengeoverføringer og Regjeringens tilskuddspolitikker styrer organisasjonene. Disse medlemmer ønsker å styrke sektorens frihet og mener Regjeringen i stor grad legger opp til en politikk som over tid svekker de nasjonale organisasjonene. Disse medlemmer registrerer at Regjeringen i praksis legger opp til en prosjektstøttepolitikk, og er bekymret for at de frivillige organisasjonene svekkes som nasjonale kunnskapsbaser, pådrivere for aktivitet og som korrektiv til offentlig makt. Disse medlemmer erkjenner at det alltid må foretas vurderinger knyttet til drift og/eller prosjekttilskudd, og at ulike løsninger kan tjene ulike formål og typer organisasjoner og sektorer. Disse medlemmer legger imidlertid stor vekt på verdien av en fri og selvstendig frivillig sektor, der staten legger til rette for aktivitet og utvikling på sektorens egne forutsetninger.

Disse medlemmer mener staten bruker stadig mer markedsmessige teknikker i sitt forhold til frivillige organisasjoner med styring, krav, føringer og forventning om resultater. Disse medlemmer understreker at en forutsetning for et levende organisasjonsliv er at de frivillige organisasjonene har tilstrekkelig frihet til å ivareta sitt verdigrunnlag og sin sjangerkompetanse.

2.3 Behov for forskning

Komiteen deler Regjeringens syn på behovet for økt kunnskap om sivilsamfunnet og frivillig sektor. Det vil, etter komiteens mening, være nyttig både for det offentlige i det videre arbeidet med politikktutforming rettet mot sektoren, og for de frivillige organisasjonene selv for utviklingen internt i organisasjonene, å få mer presis dokumentasjon og kunnskap om sammenhenger, generelle utviklingstrekk og de endringsprosesser som påvirker sektoren.

Komiteen støtter derfor forslaget om et eget forskningsprogram, og vil påpeke nødvendigheten av å gi dette en ramme og tidshorison som gjør forskningen relevant for hele bredden av frivillig virksomhet.

Komiteen vil i tillegg påpeke at frivillige organisasjoner selv i betydelig grad bidrar til finansieringen av annen forskningsvirksomhet, og bidrar med dette til å realisere viktig forskning på sentrale områder. Komiteen mener det er riktig at organisasjonene selv blir involvert i dette arbeidet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke behovet for forskning i forhold til frivillighetens rolle og muligheter i vårt samfunn. Flertallet vil peke på viktigheten av at denne forskningen gjøres innenfor et mangfold av forskningsmiljøer slik at man sikres en bredde av innfalsvinkler. Samfunnsforskningen på området vil naturlig rette seg mot temaer som ser på sektorens betydning og plass i sivilsamfunnet, herunder maktforholdet mellom sivilt samfunn, marked og stat. Hvis sektoren har behov for mer kunnskap innen gitte områder som berører egen virksomhet, bør det også gis rom for at enkelte organisasjoner alene eller i fellesskap med andre kan definere forskningsprogram. Flertallet merker seg at departementet selv legger opp til forskning om kjønnsforskjeller i sektoren.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er riktig at også departementet er oppdragsgiver for forskning. Imidlertid er det viktig at man også setter forskningen inn i et større perspektiv, og at de bevilgninger som gjøres, fortrinnsvis går til instanser der departementet selv ikke legger faste føringer for hvordan forskningsmidlene tematisk sett skal styres. Forskningsresultater brukes ikke bare som kartlegging av tingenes tilstand, men blir også brukt som styringsgrunnlag. Å finne en god balanse her er av avgjørende betydning for sektorens selvstendige stilling.

Komiteen vil understreke betydningen av behovet for økt kunnskap om og forskning vedrørende frivillig sektor. Komiteen mener det er viktig at organisasjonene selv blir involvert i dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har videre merket seg at det i St.prp. nr. 1 (2007-2008) for Kultur- og kirke departementet er avsatt en relativt beskjeden oppstartsbevilgning knyttet

til et slikt forskningsprogram. Disse medlemmer legger til grunn at dette bare er igangsettingen av et mer omfattende program.

Komiteens medlem fra Venstre viser i denne sammenheng for øvrig til Venstres alternative statsbudsjett for 2008, jf. Budsjett-innst. S. nr. I (2007-2008), hvor Venstre - i tråd med Venstres øvrige satsing på forskning og kunnskap - foreslo å øke bevilgningen til programmet med 3,5 mill. kroner ut over Regjeringens forslag.

2.4 Rammebetingelser

Komiteen viser til meldingens gjennomgang av de sentrale rammebetingelsene for frivillige organisasjoner. Komiteen støtter den overordnede målsettingen om å opprettholde en betydelig egenfinansiering i sektoren for å sikre organisasjonene en fri og ubunden stilting.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er samtidig oppmerksom på at arbeidet med å skaffe til veie midler til drift legger beslag på tid og menneskelige ressurser i en grad som gjør at mange reserverer seg mot å engasjere seg i organisasjonslivet. Flertallet mener det er viktig at det offentlige legger til rette for at frivillige i hovedsak kan konsentrere sitt engasjement inn mot organisasjonens kjerneaktivitet. Det er derfor, etter flertallets oppfatning, nødvendig at generelle rammebetingelser og direkte tilskudd er innrettet slik at det blir en fornuftig balanse mellom egenfinansiering og offentlig tilrettelegging.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at historisk sett har de frivillige organisasjonene hatt en betydelig andel av egenfinansiering, derav navnet *frivillig*.

Disse medlemmer vil påpeke at Regjeringens endring av tippenøkkelen vil gjøre det vanskelig for svært mange frivillige lag og organisasjoner å drive med sine kjernesaker. Dette fordi organisasjonene vil få et betydelig bortfall av inntekt og må søke andre steder og på andre måter for å få inntekter til drift av sin virksomhet. Disse medlemmer er usikre på hvordan denne fordelingen skal skje, da dette virker komplisert for oss som politikere, og ikke minst for de frivillige lag og organisasjoner.

Disse medlemmer vil derfor fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om den nye fordelingen av spilleoverskuddet."

2.4.1 Skatt og avgift

Komiteen viser til de spesialbestemmelsene i skatte- og avgiftsregelverket som ble innført som oppfølging av den forrige frivillighetsmeldingen. Komiteen har merket seg at beløpsgrensene ikke er endret

siden innføringen i 1997, slik at den relative betydningen av ordningene over tid er redusert.

Komiteen er enig i de skisserte tiltakene om å heve den nedre grensen for frivillige organisasjoners plikt til å betale arbeidsgiveravgift fra 30 000 kroner per år/ansatt til 45 000 kroner per år/ansatt og fra 300 000 kroner per år/organisasjon til 450 000 kroner per år/organisasjon, samt å heve beløpsgrensen for fritak for lønnsoppgaveplikt og forskuddstrekk fra 2 000 kroner til 4 000 kroner, jf. forslag i St.prp. nr. 1 (2007-2008). Komiteen mener dette vil bidra til å bedre de økonomiske rammene i den enkelte organisasjon, i tillegg til å forenkle administreringen av små godtgjørelser internt i organisasjonene. Komiteen ser at tiltakene også kan være incentiver for å få folk til å påta seg arbeidsoppgaver med en viss økonomisk kompensasjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Regjeringen har foreslått betydelige forbedringer i de økonomiske rammevilkårene for frivillig sektor, og at ytterligere satsinger, herunder forslag om bruk av midler fra herreløvs arv, er spørsmål som på vanlig måte vurderes i forbindelse med fremtidige statsbudsjetter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at den frivillige innsatsen som legges ned i veldedig og/eller allmenntilgitt arbeid i institusjoner og organisasjoner, har stor betydning for fellesskapet.

Disse medlemmer er opptatt av at det etableres ordninger og incentiver som sikrer rekruttering og premierer aktivitet i frivillige institusjoner, organisasjoner og lag. Det betyr at det må være minst mulig skjema- og dokumentasjonsbyrde knyttet til aktiviteten. Skatteregler, oppgaveplikt og momsregler må gjennomgås med sikte på å legge til rette for at det skal være så enkelt og stimulerende som mulig å legge ned innsats i for eksempel kultur- og idrettslag.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser i denne forbindelse til Kristelig Folkepartis alternative skatte- og avgiftsopplegg for 2008, der grensen for lønnsplikt for frivillige organisasjoner ble foreslått økt til 5 000 kroner, og beløpsgrensene for lønns- og arbeidsgiveravgift i frivillige organisasjoner foreslått økt til 50 000 kroner pr. ansatt og 500 000 kroner pr. organisasjon.

Komiteens medlem fra Venstre viser i denne forbindelse til Venstres initiativ i Dokument nr. 8:76 (2005-2006) om å justere beløpsgrensene for arbeidsgiveravgiftsfritak for lønnet arbeid for veldedig eller allmenntilgitt institusjon eller organisasjon i tråd med den generelle lønnsveksten, og er glad for at Regjeringen nå foreslår tiltak som følger intensjonen i det nevnte forslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre legger til grunn at Regjeringen fortløpende vil arbeide med ytterligere tiltak på skatte- og avgifts-siden til frivillighetens fremme, og at Stortinget blir orientert på egnet måte om fremdriften i arbeidet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner har et proveny på 390 mill. kroner etter at grensen for øvre gavebeløp er økt til 12 000 kroner. Flertallet støtter forslaget om en videreføring av ordningen, men viser til at ikke alle typer frivillige organisasjoner er innlemmet i ordningen, samtidig som det er ulik kultur for å gi pengegaver til ulike typer organisasjoner. Flertallet ber Finansdepartementet løpende vurdere innretningen for å bidra til at regelverket gir en hensiktsmessig avgrensning og rettferdig behandling av organisasjoner innenfor ordningen og organisasjonstyper innenfor og utenfor ordningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre merker seg at man ikke finner rom for å heve beløpsgrensen i ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner.

Komiteens medlem fra Høyre viser til at Høyre har fremmet forslag om å heve grensen fra 12 000 kroner til 15 000 kroner (Dokument nr. 8:89 (2006-2007)). I samme dokument foreslås også å gjøre kontingent til frivillige, lokale organisasjoner fradragsberettiget innenfor totalbeløpet. Dette er virkemidler som bidrar til å kanalisere private midler til sektoren og begrenser behovet for statlige overføringer og ytterligere bindinger til staten gjennom offentlig finansiering.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser i denne forbindelse til Kristelig Folkepartis alternative skatte- og avgiftsopplegg for 2008, der skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner ble foreslått økt til 18 000 kroner.

Komiteens medlem fra Venstre viser videre til at Venstre i sitt alternative statsbudsjett for 2008 har foreslått å heve grensen for gavebeløp til 15 000 kroner, jf. Budsjett-innst. S. nr. I (2007-2008).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det må være et overordnet mål for sektoren at den har en sikker og forutsigbar finansiering uavhengig av statlige tilskuddsordninger. En viktig del av frivillighetspolitikken blir derfor å legge best mulig til rette for at frivillige organisasjoner skal ha muligheter til å skaffe egne midler fra aktiviteter eller i form av bidrag fra bedrifter, stiftelser eller enkeltpersoner. Skattestimulanser vil her ofte være et godt bidrag.

Disse medlemmer fremmer i tråd med dette følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede spørsmålet om å fjerne arveavgift på testamentariske gaver som tilfaller frivillig sektor."

2.4.2 Merverdiavgift

Komiteen viser til meldingens omtale av dagens tilskuddsordning for kompensasjon for de merutgifter som frivillige organisasjoner ble påført som følge av innføringen av tjenestemoms i 2001.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at Regjeringen i sin tiltredelseserklæring har varslet å utrede muligheten for en varig ordning for momskompensasjon for frivillige organisasjoner.

Komiteen er kjent med at en samlet frivillig sektor framholder innføring av fullt momsfritak for frivillige organisasjoner som ett av de viktigste spørsmålene for å bedre sektorens økonomiske rammebetingelser framover. Komiteen er oppmerksom på at enkelte organisasjoner anfører at dagens regime pålegger dem å betale merverdiavgift for varer og tjenester i en størrelsesorden som medfører at en stor andel av det organisasjonene mottar i offentlige tilskudd, i realiteten tilbakeføres til staten i form av merverdiavgift. Komiteen vil også påpeke at dagens regelverk innebærer at oppføring av ellers tilsvarende hus og anlegg skattelegges ulikt etter hvorvidt oppføringen skjer i regi av en frivillig organisasjon eller en kommune.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er videre kjent med at Regjeringen har nedsatt et offentlig utvalg for å utrede regelverket for merverdiavgift på kultur- og idrettsområdet og for frivillig sektor, og at Regjeringen vil avvente utforming av nytt regelverk til utvalgets innstilling foreligger.

Flertallet vil påpeke at behovet for å utrede en ny varig ordning for merverdiavgift for frivillig sektor er at gjeldende regime har innebygde svakheter, blant annet at ikke alle avgiftsbelagte tjenester i dag kommer inn under ordningen. Flertallet imøteser derfor Regjeringens forslag.

Flertallet mener et frivillighetsregister vil kunne være et godt redskap for bedre samhandling mellom offentlige myndigheter og frivillige organisasjoner og kunne bidra til forenkling og avbyråkratisering av arbeidet i frivillig sektor.

Flertallet vil peke på at frivillighetsregisteret vil være et nyttig redskap i håndteringen av en ny merverdiavgiftsordning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at i meldingen står det skre-

vet at det er nedsatt et offentlig utvalg for å utrede regelverket for merverdiavgift på kultur- og idrettsområdet, og at Regjeringen vil avvente utforming av nytt regelverk til utvalgets innstilling foreligger. Disse medlemmer er kjent med at finansministeren har uttalt at man ikke vurderer merverdiavgiften for frivillige, tjenestemoms med mer i dette utvalget. Disse medlemmer håper at dette spørsmålet blir avklart, slik at frivillige lag og organisasjoner vet hva de har å forholde seg til.

Disse medlemmer er også kjent med at frivillige lag og organisasjoner som har til gode merverdiavgift fra staten, ikke får dette tilbakebetalt før desember året etter. I vanlig næringsvirksomhet får man oppgjør hver annen måned. Disse medlemmer anmoder Regjeringen om å se på denne problemstillingen, slik at ikke frivillige lag og organisasjoner blir uten ressurser til daglig drift, samtidig som de har store summer til gode fra staten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Dokument nr. 8:107 (2005-2006) hvor det anføres at en stortingsmelding om frivilligheten også må omhandle regelverket rundt merverdiavgift. Meldingen berører ikke dette temaet, men varsler at Regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med dette ved en senere anledning. Disse medlemmer mener meldingens intensjon om en helhetlig gjennomgang ikke er tilfredsstillende når dette viktige området er utelatt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til St.prp. nr. 23 (2007-2008) om endringer i statsbudsjettet for 2007 med forslag om å øke tilskuddet til merverdiavgiftskompensasjon for inneværende år med 3, 7 mill. kroner for å unngå avkorting i kompensasjonen til de organisasjoner som har søkt på ordningen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at det som følge av momsreformen i 2001 ble vedtatt en momskompensasjonsordning for frivillige organisasjoner. Dette medlem merker seg at bevilgningsnivået for 2007 kunne føre til en prosentvis avkorting for alle kvalifiserte søkere.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre ber departementet sørge for at organisasjonene har forutsigbare rammevilkår slik at alle kvalifiserte får full kompensasjon for innbetalt tjenestemoms.

Disse medlemmer viser til at enkelte nye tjenester er avgiftsbelagt etter 1. juli 2001. Dette dreier seg i hovedsak om overnattingstjenester og innenlandsreiser. Enkelte frivillige organisasjoner innbetaler tjenestemoms de derfor med dagens beregning ikke får tilbakebetalt.

Disse medlemmer viser til at utvalget som skal utrede regelverket for merverdiavgift på kulturområ-

det, ikke har som mandat å vurdere nullsats. Disse medlemmer synes det er oppsiktsvekkende at utvalget ikke fikk som mandat også å utrede spørsmål knyttet til nullsats for frivillige organisasjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å legge frem en egen sak der tjenestemoms, gradert moms og nullsats på moms for frivillige lag og organisasjoner vurderes."

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Kristelig Folkepartis merknader i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2007-2008) i denne saken. Dette medlem forutsetter at det i kompensasjonsberegningen samtidig tas høyde for påløpte renter i perioden.

Dette medlem viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2007-2008) der Kristelig Folkeparti foreslår at tjenester som er avgiftsbelagt etter 1. juli 2001 derfor også må tas inn i ordningen, slik at alle frivillige organisasjoner behandles etter de samme prinsippene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til merknaden om frivillighetsregister fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre i Innst. O. nr. 93 (2006-2007):

"Disse medlemmer har merket seg at departementet fastslår at et avgjørende suksesskriterium for et frivillighetsregister er at registeret må sikres bred oppslutning, ved at så mange som mulig av de frivillige organisasjonene velger å registrere seg.

Disse medlemmer har gjennom hørings svarene merket seg innvendinger mot organiseringen av registeret slik det er foreslått i proposisjonen, særlig fra organisasjoner som i overveiende grad representerer mindre frivillige lag og grupper. Blant annet uttaler Norsk musikkråd og Norsk teaterråd i brev til komiteen 21. mai 2007:

"Vi er av den formening at det er knyttet sterk usikkerhet til om dette registeret slik det er foreslått blir tilgjengelig for små lag og grupper."

Dette er en bekymring disse medlemmer tar på alvor, og som ikke adresseres på en tilfredsstillende måte i proposisjonen.

Videre vil disse medlemmer påpeke at det i hørings svarene også reises tvil om forslaget er godt nok utredet. Blant annet påpeker Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) dette om funksjonene til det foreslåtte registeret, jf. Ot.prp. nr. 55 (2006-2007) s. 21:

"Tilskuddsordningen for grunnstøtte til barne- og ungdomsorganisasjonene innebærer at organisasjonene må innrapportere antall medlemmer, lokallag og annen informasjon som skal kunne kontrolleres av Fordelingsutvalget. Selv om BLD står foran en revidering av regelverket som en del av oppfølgingen av NOU 2006:13 Fritid med mening, så vil det fremdeles være et kontrollbehov forbundet med innrapportering av informasjon knyttet til søknad om tilskudd. BLD ser det som hensiktsmessig at slik informasjon også i fremtiden vedlegges søknaden til Fordelingsutvalget."

Disse medlemmer mener at det i proposisjonen burde vært utredet hvordan man kan samordne innrapporte-

ringen til BLD og KKD for å forenkle rutineene for barne- og ungdomsorganisasjoner.

Etter disse medlemmers mening er heller ikke organiseringen av innkrevningen av gebyret slik det er foreslått i proposisjonen tilpasset mangfoldet av frivillige lag og grupper, og departementet har etter disse medlemmers mening ikke utredet en eventuell differensiering av gebyret tilstrekkelig.

Slik forslaget om et register for frivillig virksomhet foreligger, er det mest tilpasset store og veletablert enheter som i utgangspunktet kanskje ikke er de som vil ha mest behov for et frivillighetsregister. Etter disse medlemmers mening ivaretar ikke proposisjonen slik den foreligger flere av innvendingene som har vært reist av "bredde-frivilligheten", noe som må betegnes som en stor svakhet.

Disse medlemmer mener at disse og beslektede problemstillinger med fordel kunne vært utdypet ytterligere i proposisjonen. Disse medlemmer mener det hadde vært en ubetinget fordel dersom spørsmålene om et frivillighetsregister hadde vært behandlet i sammenheng med eller i den varslede frivillighetsmeldingen. Da kunne man utredet proposisjonens svakheter og sett Regjeringens frivillighetspolitikk i en sammenheng."

Etter disse medlemmers syn svarer ikke St.meld. nr. 39 (2006-2007) tilstrekkelig på de utfordringene som er skissert i ovenstående merknad.

2.4.3 Andre tiltak

Komiteen merker seg at det i forbindelse med revideringen av markedsføringsloven er sendt på høring forslag om å myke opp regelverket for å tillate såkalte kjøpsutløsende donasjoner.

Komiteen anser at samarbeid mellom produsenter og frivillige organisasjoner, der det i markedsføringen av produktet gjøres kjent at deler av inntekten tilfaller et veldedig formål, er en positiv måte for lag og organisasjoner å øke sine egeninntekter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at sparebankene er viktige finansielle bidragsyttere til frivillig virksomhet i lokalsamfunnene i Norge. I 2006 ble det utdelt 770 mill. kroner i ordinære gaver eller i sponsormidler til slike formål. Ved hjelp av disse gavene realiseres en rekke flotte initiativ fra engasjerte, frivillige aktører lokalt. Idrettslag, drama- og teatergrupper, kor, orkestre og festivaler, velforeninger og ulike sosiale og humanitære tiltak i regi av kirkesamfunn/livssynsorganisasjoner, er bare noen av eksemplene på formål som tilgodeses av gaver fra sparebankene landet over. Disse medlemmer viser til at sparebankenes adgang til å dele ut slike gaver begrenses av sparebankloven § 28 som sier at inntil 25 pst. av gjenværende overskudd etter fradrag for utbytte på eventuelle grunnfondsbevis kan benyttes til "allmenntilgittige formål eller avsettes helt eller delvis til et gavefond med samme formål". Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:13 (2007-2008) fra Kristelig Folkeparti, jf. Innst. S. nr. 69 (2007-2008), hvor disse partiene ber Regjeringen legge fram forslag om endring av sparebankloven § 28 som øker sparebankenes adgang til å disponere overskudd til gaver til allmenntilgittige formål. Disse medlemmer mener dette kunne bidratt til å

styrke frivillige organisasjoners inntektsgrunnlag, men konstaterer at forslaget ikke fikk flertall.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til disse partienes merknader i Innst. S. nr. 69 (2007-2008).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre mener på generelt grunnlag at den nåværende regjeringen er langt mer opptatt av å stramme inn og begrense rammebetingelsene for frivillig sektor enn å la frivilligheten selv ta ansvar og være med på utvikle nye inntektsskapende konsepter. Disse medlemmer mener at rammebetingelsene for frivillig sektor må gjenspeile at frivilligheten i størst mulig grad skal være fri og autonom, og at regelverk og bestemmelser må utformes i samsvar med dette. Staten skal ikke først og fremst oppfattes som begrensende for frivillighetens handlingsrom, men legge til rette for at frivilligheten får utvikle seg på egne premisser.

2.4.4 Statlige tilskudd

BEHOV FOR FORENKLING

Komiteen vil bemerke at til tross for at frivillige organisasjoner samlet benevnes som frivillig sektor eller "tredje sektor", mangler det et helhetlig lovverk for frivillig virksomhet. I stedet omfattes frivillige organisasjoner av unntaksbestemmelser og særordninger i lovverket. Komiteen er oppmerksom på at konsekvensen av dette regimet er at frivillige organisasjoner må bruke svært mye tid og ressurser på dokumentasjon, søknader og rapportering. Komiteen har forståelse for at mange organisasjoner og tillitsvalgte er frustrerte over at en stor andel av den samlede arbeidsinnsatsen går med til administrativt arbeid overfor offentlige myndigheter. Komiteen merker seg at komparative studier viser at administrativt arbeid, med få unntak, har økt i samtlige organisasjonstyper. Komiteen forstår at de mange særordningene blir stadig vanskeligere å holde oversikt over og forvalte. Komiteen mener det er viktig å imøtekomme de sterke signalene fra frivillighetens egne organer om problemene med å motivere lokalt tillitsvalgte til å påta seg administrative oppgaver for å drive virksomheten.

Komiteen støtter derfor meldingens intensjon om å få en bedre balanse mellom behovet for kontroll med offentlige midler og hensynet til smidige prosedyrer og regler for håndtering av støtteordningene i organisasjonene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til meldingen og støtter igangsettingen av et eget prosjekt med en systematisk gjennomgang av dagens regime av rapportering og informasjon med sikte på en betydelig forenkling av regelverkene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg Regjeringens ambisjoner om en forenkling av dagens regelverk, men vil i denne sammenheng påpeke at den foreliggende meldingen i altfor liten grad presenterer et svar på denne utfordringen - bortsett fra at man vil igangsette et kartleggingsprosjekt. Disse medlemmer vil minne om at et byråkratisk regelverk er noe de frivillige organisasjonene over lang tid har fremhevet som en av frivillighetens største utfordringer. Etter disse medlemmers mening burde det varslede kartleggingsprosjektet ha vært gjort før meldingen ble lagt frem, slik at man på denne måten kunne fått presentert noen konkrete svar på hvordan utfordringen skal møtes, i stedet for bare å igangsette et kartleggingsprosjekt. Frivilligheten etter spør løsninger, ikke flere prosjekter.

PROSJEKTSTØTTE VS. DRIFTSSTØTTE

Komiteen har merket seg signalene fra frivillige organisasjoner som opplever en økende overstyring fra staten av egen virksomhet i form av ubalanse mellom andelen grunnstøtte og prosjektstøtte. Dette skjer blant annet ved at en stadig større andel av tilskuddsmidlene fra det offentlige gis som prosjektmidler med til dels sterke bindinger og føringer for organisasjonens virksomhet. Dette medfører samtidig et stadig sterkere krav til resultat og rapportering. Komiteen registrerer videre at frivillige organisasjoner ofte opplever at det er lettere å få tilsagn om prosjektmidler enn det er å få gjennomslag for økning av driftsstøtte. Resultatet blir dermed at organisasjonene "løper dit tilskuddene er". Komiteen viser til at dette kompliseres av at prosjekter ofte er relativt kostbare og prosjektperioden av kort varighet. Samtidig viser erfaringen at det tar tid å få prosjekter til å fungere. Når prosjektperioden er omme, faller ofte bunnen ut av aktiviteten fordi organisasjonen ikke har ressurser til å videreføre arbeidet. Komiteen har forståelse for at en slik utvikling oppleves som et "prosjekttyranni" som kan virke både ineffektivt og direkte ødeleggende på organisasjonens arbeid. Komiteen ser faren i at dette forrykker balansen mellom organisasjonsdrevet kjerneaktivitet og offentlig initiert aktivitet. Dette kan påvirke organisasjonenes autonomi i utviklingen av egen virksomhet.

Komiteen mener en økning av grunnstøtten vil gi organisasjonene et større handlingsrom til å iverksette aktiviteter i tråd med egne prioriteringer og vedtatte planer og en nødvendig grad av forutsigbarhet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er derfor tilfreds med at Regjeringen vil initiere et eget prosjekt for å kartlegge og vurdere bruken av prosjektstøtte i den statlige tilskuddspolitikken.

Poenget er, etter flertallets mening, å finne en bedre balanse mellom ubundne og bundne offentlige midler, slik at den offentlige tilskuddspolitikken i hovedsak ivaretar organisasjonenes mulighet til å utvikle sin kjerneaktivitet.

Flertallet viser i den forbindelse til Soria Moria-erklæringen og økningene i driftstilskudd i perioden, og har merket seg Regjeringens uttalte målsetting om en videre oppjustering av det generelle stønadsnivået.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg Regjeringens ambisjoner om en forenkling av dagens regelverk, men vil i denne sammenheng påpeke at den foreliggende meldingen i altfor liten grad presenterer et svar på denne utfordringen - bortsett fra at man vil igangsette et kartleggingsprosjekt. Disse medlemmer vil minne om at forholdet mellom prosjektstøtte og driftsstøtte er noe de frivillige organisasjonene over lang tid har fremhevet som svært viktig for sektoren. Etter disse medlemmers mening burde det varslede kartleggingsprosjektet vedr. prosjektstøtte vært gjort før meldingen ble lagt frem, slik at man på denne måten kunne fått presentert en konkret avklaring på forholdet mellom prosjektstøtte og driftsstøtte i stedet for bare å igangsette et kartleggingsprosjekt. Frivilligheten etterspør løsninger, ikke flere prosjekter.

FRIFOND

Komiteen viser til meldingens omtale av Frifond-ordningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at Regjeringen ønsker å styrke ordningen framover og samtidig gjennomføre en ny evaluering av ordningen. Flertallet støtter en gjennomgang for å sikre en god måloppnåelse, men vil med henvisning til foregående omtale av behovet for forenkling, fare for overstyring etc., advare mot ytterligere byråkratisering og innstramning av ordningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at det er lite behov for nok en evaluering av Frifond-ordningen - all den tid dette har vært gjort tilstrekkelig tidligere. Disse medlemmer vil understreke at suksessen til ordningen i stor grad kan tilskrives at den er enkel og ubyråkratisk.

Komiteen viser til at dagens organisering gir en effektiv og demokratisk administrering av ordningen, og støtter derfor en videreføring av dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til meldingens omtale av Frifond-ordningen. Disse medlemmer viser til Regjeringens tiltak hvor man vil styrke Frifond-midlene med sikte på økt satsing på barn og unge med innvandrerbakgrunn. Disse medlemmer mener det er en stor styrke for Frifond-ordningen at den med unntak av å ha en hovedadresse til barn og unge, ellers er fri for føringer. Disse medlemmer mener føringen mot integre-

ring slik Regjeringen legger opp til er et godt eksempel på et instrumentelt grep. Disse medlemmer mener således at Frifond-ordningen også i fremtiden bør være fri for føringer i retning av overordnede politisk initierte mål, uansett hvor prisverdige disse viser seg å være.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at satsingen på Frifond-ordningen som blir signalisert i meldingen, må følges opp gjennom reelle økninger i statsbudsjettene. Dette medlem vil også påpeke at det er viktig at Frifond-ordningen fremdeles forvaltes av organisasjonene selv gjennom de nasjonale paraplyorganisasjonene.

2.5 Pengespill

Komiteen viser til at grunnlaget for pengespillpolitikken i Norge er et generelt forbud mot pengespill, men at det i tre spesiallover er gitt unntak fra hovedregelen. Komiteen viser til at en sentral forutsetning for å tillate slike spill er at overskuddet skal tilfalle visse samfunnsformål, og at spillene ikke medfører spilleavhengighetsproblemer.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er oppmerksom på at pengespillpolitikken i Norge er under press, dels ved at spillmarkedet fra andre land er gjort tilgjengelig via internett, og dels ved signalene fra ESA som har varslet en tett oppfølging av EFTA-landenes politikk på dette området framover.

Flertallet har merket seg at overskuddet som genereres fra pengespill, i dag finansierer en betydelig andel av tilskuddene til kultur og frivillighet, jf. oversikt over omsetning i meldingen og omtalen i St.prp. nr. 1 (2007-2008).

Flertallet er enig i at det er viktig å sikre at de spill som gis tillatelse, verken enkeltvis eller samlet påfører samfunnet og enkeltmennesker problemer i form av spilleavhengighet, og at dette bør skje ved å opprettholde et attraktivt, men moderat, spilltilbud hvor overskuddet går til å finansiere kulturfeltet og frivillig sektor.

Flertallet vil her understreke nødvendigheten av at Norsk Tipping ivaretar sitt samfunnsansvar og nøye vurderer sin spillportefølje, og markedsføringen av denne, for å sikre fortsatt oppslutning om og legitimitet for selskapet.

Flertallet støtter derfor Regjeringens planer om jevnlig gjennomgang og vurdering av spillpolitikken, slik meldingen varsler.

Flertallet har videre merket seg at Regjeringen varsler en nærmere vurdering av tiltak mot nettspill og støtter dette.

Flertallet viser til innspill fra enkelte frivillige organisasjoner som påpeker behovet for å oppjustere grensene innen lotterilovgivningen, under henvisning til at disse har stått uendret i mange år. Dette gjelder blant annet lotterirammen som i dag er begrenset oppad til 100 mill. kroner, lykkehjulskriften, den øvre

grensen for toppgevinst på 2 mill. kroner, samt forslag om innføring av lotterisamarbeid. Flertallet har merket seg at Regjeringen i meldingen varsler at den vil komme tilbake med tiltak for å bedre rammebetingelsene for drift av lotterier og antar at disse bestemmelsene vil vurderes i den forbindelse.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser for øvrig til de øvrige tiltak som er nevnt i meldingen vedrørende spillpolitikken og støtter disse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at det er behov for å forenkle og gjøre spill og lotterier mer konkurransedyktig for en rekke andre aktører enn Norsk Tipping AS. Tilgjengelighet til kommisjonærnettverket er i den sammenheng av betydning. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak om å åpne kommisjonærnettverket for andre aktører enn Norsk Tipping AS."

"Stortinget ber Regjeringen om en full gjennomgang av rammevilkårene for drift av lotterier og fremme forslag om endringer i Lotteriloven for å sikre bedre utnyttelse av det potensialet som ligger i lotterivirk-somheten."

Disse medlemmer vil understreke at det i et åpent samfunn skal være størst mulig frihet for den enkelte borger innenfor grenser som fellesskapet setter. Disse medlemmer har som utgangspunkt at det er forskjell på det man ikke liker og det man vil forby, og er motstandere av en generell forbudslinje overfor aktiviteter som er uønsket eller mindre ønsket av samfunnsfellesskapet. Det vil etter disse medlemmers mening ofte kunne føre til større skader for både individ og felleskap enn at det offentlige fastsetter en fornuftig balanse mellom kontroll og frihet for borgerne. Dette er også et bærende prinsipp for partienes tilnærming til spillpolitikken.

Disse medlemmer mener at et av hovedproble-mene med dagens spillpolitikk er mangelen på helhetlig tenkning. Mange av elementene i spillpolitikken sees på som løsrevet fra en større sammenheng og blir behandlet deretter, parallelt med at det skjer en kontinuerlig utvikling innenfor spillemarkedene som aktualiserer viktigheten av politisk debatt og det å anlegge et bredt og helhetlig perspektiv mht. dette feltet. Disse medlemmer ønsker derfor en helhetlig gjennomgang av spillpolitikken.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig gjennomgang av norsk spillpolitikk og fremtidige utfordringer knyttet til denne."

Blant annet på bakgrunn av den senere tids utvikling i spillpolitikken ønsker disse medlemmer en tilsvarende helhetlig diskusjon vedr. Norsk Tippings rolle, oppgaver og fremtidige innretning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil videre uttrykke sin skepsis til at staten skal styre for mye av pengestrømmen til frivillig sektor, og mener at frivilligheten i størst mulig grad skal styre seg selv og at staten må legge til rette for at frivilligheten kan skape sine egne inntekter. Disse medlemmer vil ha en sterk frivillig sektor, og vil sikre frivilligheten en reell mulighet til å hente inntekter fra andre ting enn spill. Blant annet må det bli lettere for frivillige organisasjoner, spesielt små lag og foreninger, å arrangere mindre lotterier, og disse medlemmer merker seg at Regjeringen tar sikte på å lette rammevilkårene for drift av lotterier. Disse medlemmer legger til grunn at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte med oversikt over resultatene av dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre har også merket seg at Regjeringen vil vurdere ulike tiltak mot nettspill, og viser i denne forbindelse til at det er sendt på høring et forslag om restriksjoner i forhold til å formidle betaling av innskudd og premier i pengespill som ikke er godkjent i Norge. Disse medlemmer imøteser Stortingets behandling av saken, men mener at et lisenssystem for pengespill på Internett er bedre egnet til å forebygge spilleavhengighet og kriminalitet enn ulike varianter av forbud. Disse medlemmer er imidlertid åpne for å prøve ut en kombinasjon av lisenssystem og andre typer reguleringer. Disse medlemmer vil samtidig understreke at regulering av nettspill ikke bare kan skje i en nasjonal sammenheng, men at Norge bør ta initiativ for å få til et bredt internasjonalt samarbeid med hensyn til dette.

2.5.1 Ny tippenøkkel - frivillighetsmilliard

Komiteen viser til meldingen der Regjeringen redegjør for oppfølgingen av Stortingets tidligere vedtak om ny fordelingsnøkkel for tildeling av overskuddet fra Norsk Tipping som følge av bortfall av inntekter for de organisasjoner som har hatt oppstilt gevinstautomater.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter den nye hovedfordelingen mellom idrett (45,5 pst.), kultur (36,5 pst.) og de samfunnsnyttige og humanitære organisasjonene som skal tilgodeses med 18 pst. av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping, i tråd med Innst. O. nr. 124 (2002-2003). Flertallet støtter videre forslaget om å innføre den nye tippenøkkel fra 1. januar 2009.

Flertallet har merket seg at siste halvår i 2007 og 2008 blir en overgangsperiode der det ikke vil genereres automatinntekter fra Norsk Tipping i påvente av oppstart av den nye typen gevinstautomater. Flertal-

let viser til Regjeringens intensjon om å la de samfunnsnyttige og humanitære organisasjonene, som på denne måten mister inntekter i perioden, kompenseres for dette gjennom midler fra Norsk Tippings investeringsfond.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmet fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, støtter dette.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at da Stortinget vedtok å innføre automatmonopol, ble det samtidig vedtatt at frivillige organisasjoner skulle få 933 mill. kroner fra Norsk Tipping's fond som kompensasjon for bortfall av gevinstautomater.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti registrerer at Regjeringen bruker mye av fondspengene til ombygging av gevinstautomatene. Dette medlem viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2007-2008) der Kristelig Folkeparti foreslår at hele dette fondet fordeles til frivillige lag og organisasjoner i 2008. I tillegg til å oppfylle avtalen om 933 mill. kroner i kompensasjon til de frivillige organisasjoner som mottok inntekter fra gevinstautomater, vil dette medlem prioritere å gi støtte også til de organisasjoner som ikke har ønsket å motta inntekter fra gevinstautomater.

Komiteen viser til at Regjeringen legger til grunn at overskuddet fra Norsk Tipping fra 2009 vil gi rom for at eksisterende overskuddsmottakere opprettholder sitt tilskuddsnivå også etter innføringen av ny tippeskjema.

2.5.2 Grasrotandel

Komiteen støtter som tidligere omtalt målsettingen om å bedre rammebetingelsene for frivillige organisasjoner, og spesielt styrke de økonomiske rammene for den frivillige virksomheten som utføres lokalt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til meldingen der Regjeringen varsler innføringen av en såkalt "grasrotandel", der den enkelte spiller som er registrert hos Norsk Tipping, på denne måten gis mulighet til å støtte lokale lag og organisasjoner direkte.

Flertallet merker seg at ordningen skal likestille alle typer av lokale organisasjoner ved at også organisasjoner som ikke tidligere har hatt inntekter fra gevinstautomater, inkluderes i ordningen.

Flertallet mener ordningen vil være et godt tiltak for å gi lokal frivillig virksomhet bedre rammebetingelser, og bidra til en positiv mobilisering og en ny måte for innbyggerne til å støtte lokale organisasjoner og deres virksomhet.

Flertallet legger til grunn at den nærmere utforming av ordningen må skje i nært samarbeid med fri-

villig sektor, og viser i den forbindelse til meldingen der Regjeringen varsler en egen sak til Stortinget om dette.

Flertallet har merket seg at Regjeringen har varslet innføringen av en såkalt "grasrotandel", og at departementet tar sikte på å fremme forslag om å endre ordlyden i pengespilloven § 10 i løpet av høsten 2007. I meldingens omtale av ordningen fremgår det at ordningen ikke skal endre hovedfordelingen mellom dagens overskuddsmottakere, men kanalisere en del av overskuddet direkte til lokalnivået gjennom at 5 pst. av den enkelte registrerte spillers innsats kanaliseres til et formål forhåndsbestemt av spilleren.

Flertallet støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er imot den foreslåtte ordningen, og vil understreke at dette ikke er et tiltak som øker den totale inntektsrammen for frivillig sektor. Videre er disse medlemmers kritikk mot ordningen begrunnet med at innføringen av en grasrotandel vil kunne føre til at frivillighetens fokus endres i en uheldig retning. Disse medlemmer vil påpeke at frivillige organisasjoner, lag og foreninger sannsynligvis vil måtte benytte betydelig mer ressurser på markedsføring og reklame overfor potensielle givere blant spillerne, noe disse medlemmer frykter vil kunne gå ut over egen kjerneaktivitet. Samtidig vil ordningen etter disse medlemmers mening kunne åpne for uheldige forskjeller mellom organisasjonene, særlig med hensyn til i hvilken grad organisasjonene har klart å etablere seg som "merkevarer" i samfunnet.

2.6 Lokal frivillighet

Komiteen er enig i meldingens intensjon om å bedre rammevilkårene for den lokale frivilligheten, både indirekte gjennom å styrke rammene for de sentrale organisasjonene, men også direkte kanalisert ned på grasrotplanet.

Komiteen viser til at meldingen i hovedsak omhandler statens forhold til frivillig sektor, men har merket seg omtalen om at det finnes et stort antall økonomiske relasjoner mellom kommunene og frivillig sektor. Komiteen registrerer allikevel signalene fra frivilligheten selv som savner mer direkte støtte for sitt arbeid fra lokale myndigheter. Komiteen vil imidlertid påpeke at kommunene har en viktig funksjon i å skape en helhetlig frivillighetspolitikk lokalt, der også de rent lokale organisasjonene som mangler en nasjonal overbygning, kan fanges opp. Komiteen mener det er nødvendig å sikre kommunene økonomiske rammer, som gjør det mulig å ta et større ansvar for den "frivillige floraen" lokalt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ser at lokal økonomisk driftsstøtte generelt sett er redusert som følge av svak kommuneøkonomi over flere år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke betydningen av lokale frivillige kulturorganisasjoner og behovet for et økt fokus på nødvendigheten av lokale kulturbygg samt finansieringen av disse. Disse medlemmer forventer at Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag som muliggjør en opptrapping av spillemidlene til lokale og regionale kulturarenaer. Målet må være en ordning som gir likeverdige rammevilkår for lokale initiativ vedr. kulturarenaer sett i forhold til tilgangen av spillemidler til idrettsanlegg i kommunene, jf. Dokument nr. 8:72 (2005-2006) og Innst. S. nr. 34 (2006-2007).

2.6.1 Frivillighetssentraler

Komiteen viser til veksten i antall frivillighetssentraler de senere år og den utviklingen som skjer lokalt i den enkelte enhet. Komiteen registrerer at frivillighetssentralene i dag er ulikt organisert og med et svært differensiert tilbud, der graden av kommunal deltakelse varierer betydelig.

Komiteen mener det er positivt at en lokalt finner fram til ønsket organisering og grad av samhandling mellom kommunen og frivillig sektor, men vil understreke at valgt styringsform ikke må overstyre eller begrense de frivillige organisasjonenes virksomhet.

Komiteen ser et stort potensial i å videreutvikle modellen med frivillighetssentraler til å omfatte et større spekter av aktiviteter og organisasjoner. Jo større mangfold, jo større nedslagsfelt for nye frivillige organisasjoner, samt nye samarbeidsrelasjoner med et bredt spekter av lokale lag og frivillige organisasjoner. Slik sett kan frivillighetssentralene fungere som nærmiljøssentraler som hele frivilligheten kan benytte og dra veksler på.

Komiteen mener en slik praktisk tilretteleggelse vil være en god og byråkratisk måte for frivillighetssentraler til å bistå frivillig sektor.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke betydningen av at frivillighetssentralene videreutvikles på frivillighetens egne premisser - ikke det offentlige, samt at organisasjonene kan benytte frivillighetssentralene til å fremme sine egne aktivitetstilbud. For å stimulere til frivillighet i nærmiljøet bør det også - der dette er naturlig og mulig - være en viktig oppgave for frivillighetssentralene å tilrettelegge for at frivillige lag og foreninger kan få hjelp til søknadsskriving mv.

2.6.2 Frivillighetsbevis

Komiteen vil påpeke at tillitsverv og deltakelse i frivillige organisasjoner gir verdifulle erfaringer og kompetanse som er relevant for arbeidslivet. Mange frivillige savner et bevis på den erfaringen og den kompetansen de har opparbeidet gjennom frivillig innsats. Komiteen viser til at Kompetansereformen har gitt voksne uten formell kompetanse, men med mange år i

arbeidslivet, rett til å få vurdert sin realkompetanse. På bakgrunn av en realkompetansevurdering vil en finne fram til hvilken formell utdanning vedkommende mangler for samlet sett å oppfylle vedtatte læreplaner og kvalifisere for opptak til studier. Det er fylkeskommunen som i dag har ansvaret for realkompetansevurdering av voksne. Komiteen støtter forslaget i meldingen om å utrede muligheten for etablering av en slik ordning i samarbeid med Frivillighet Norge.

2.6.3 Frivillighetsråd

Komiteen viser til at idretten har høstet positive erfaringer gjennom organiseringen av idrettsråd, der idrettslagene i en kommune samarbeider og definerer idrettens egne ønsker og prioriteringer i dialog med lokale myndigheter. Idrettsrådene er også gitt en formell rolle i det statlige regelverket for tilskudd av spillemidler. Komiteen viser til at øvrige organisasjoner innen frivillig sektor ikke har en tilsvarende møteplass og arena for samarbeid og kontakt med kommunale myndigheter. Komiteen tror frivillige organisasjoner vil oppnå større gevinster dersom de opptrer felles etter modell av idrettsrådene, for eksempel i forbindelse med planarbeid og ved å definere sine behov overfor kommunale og regionale myndigheter gjennom et felles forum.

Komiteen viser til meldingen, der Regjeringen varsler støtte til prosjekter for å finne fram til ulike lokale strategier for å bedre samarbeidet mellom kommunene og frivillig sektor med sikte på å formidle gode eksempler på hvordan kontaktpunkter mellom frivillige organisasjoner og kommunene kan etableres og vedlikeholdes. Komiteen mener etablering av frivillighetsråd er et godt eksempel på slike prosjekter. En kan høste nyttige erfaringer fra enkeltkommuner med sikte på muligheten for en eventuell generell innføring av en slik ordning.

Komiteen vil videre understreke at det er viktig at kommunene bruker frivillig sektor aktivt i forbindelse med planarbeid.

2.6.4 Frikanalen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at det er satt av plass i det digitale bakkenettet til etablering av en åpen kanal. Foreningen Frikanalen er nå etablert, og det tas sikte på at kanalen er på lufta i løpet av våren 2008.

Komiteens medlem fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett for 2008, der det foreslås å sette av midler fra herreløvs arv til dette formålet. Dette medlem legger til grunn at det etableres en permanent ordning med overføring av slike midler, men at det må vurderes et tak på ordningen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 2 mill. kroner til Frikanalen utover Regjeringens forslag.

2.6.5 Lokalt frivillig kulturliv

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at de kommunale kultur- og musikkskolene er svært viktige for det frivillige kulturlivet, og er en sentral opplærings- og rekutteringsarena for det profesjonelle kulturlivet. Flertallet viser til at flere kommuner har, i tilknytning til kultur- og musikkskolene, ordninger med dirigent- og instruktørlønn. Flertallet viser til at erfaringer fra disse kan være nyttige i videreutviklingen av det kommunale kulturtilbudet.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener Regjeringen må sette økt fokus på koblingen mellom de profesjonelle aktørene og det frivillige kulturlivet, slik at de lokale aktørene kan bidra med sin spesialkompetanse i opplæring og formidling. Dette medlem understreker at den offentlige støtten til lokalt frivillig kulturarbeid må tilpasses generelle samfunnsendringer og økt kostnadsutvikling i samfunnet for øvrig, og at det er behov for økt oppmerksomhet om det lokale kulturlivets driftsmuligheter og rammebetingelser.

2.6.6 Den kulturelle skolesekken

Komiteen viser til at Den kulturelle skolesekken er et viktig kulturtilbud til skolebarn over hele landet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at mange her får sitt første kjennskap til og erfaring med ulike kulturuttrykk. Erfaringene viser imidlertid at lokalt kulturliv i liten grad er blitt en del av tilbudet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til den fremlagte stortingsmeldingen om Den kulturelle skolesekken, og ser fram til behandlingen av denne.

2.7 De ulike sektorene

Komiteen viser til meldingens grundige gjennomgang av de ulike sektorene og typer av organisasjoner som finnes innenfor frivillig virksomhet i Norge. Meldingen understreker med dette, slik komiteen ser det, både helheten og bredden i organisasjonsmangfoldet som beriker det norske samfunnet innenfor flere felt og til glede og nytte for bredden av befolkningen.

Komiteen vil derfor understreke at både natur- og miljøorganisasjonene og friluftslivsorganisasjonene har en sentral og naturlig plass i floraen av frivillige organisasjoner. Disse organisasjonene bidrar gjennom sitt arbeid til å nå viktige samfunns mål. Komiteen er oppmerksom på at disse organisasjonene bidrar med viktig informasjon og kunnskapsoppbygging i befolkningen, i tillegg til å tilby aktiviteter som engasjerer og mobiliserer et stort antall mennesker. I tillegg ivaretar disse organisasjonene en viktig funksjon som korrektiv til myndigheter og til kommersielle krefter i samfunnet.

Komiteen viser til at hestesporten er stor i Norge og at Rikstoto bidrar med betydelige beløp til hestehold og hestesport generelt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at hestesporten ikke er omtalt i meldingen. Disse medlemmer mener dette hadde vært naturlig.

2.7.1 Miljø- og naturvernorganisasjonene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er svært forundret over at Regjeringen har utelatt natur- og miljøsektoren i meldingens del III. Disse medlemmer mener det er oppsiktsvekkende at en sektor som så til de grader preges av frivillighet og dugnadsånd, ikke inkluderes som en del av frivillig sektor i meldingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, understreker at miljøorganisasjonene har viktige oppgaver lokalt, nasjonalt og globalt. Folkelig eierskap og deltakelse i miljøpolitisk debatt er helt sentralt for å forankre og løse de store miljøutfordringene vi står overfor. Flertallet ønsker sterke miljø- og naturvernorganisasjoner. Her må legges til rette for at organisasjonenes fagkompetanse innen de ulike fagområdene kan videreutvikles, og at organisasjonenes muligheter til å engasjere frivillige kan styrkes.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre forutsetter at Regjeringen ikke utelater miljø- og naturvernorganisasjonene i det videre arbeidet med de økonomiske og organisatoriske konsekvensene dette vil kunne medføre. Disse medlemmer viser til øvrige merknader knyttet til betydningen av en autonom frivillighet som skal ha gode og frie vekstvilkår, og understreker at dette også må gjelde natur- og friluftslivsorganisasjonene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at i tillegg til å være sterke kompetansemiljøer på sine felt, er natur- og friluftslivsorganisasjonene en viktig stemme i offentlig debatt og et korrektiv til offentlig makt. Flertallet viser også til at denne sektoren legger til rette for, og motiverer til, bredt engasjement for en av vår tids største utfordringer. Flertallet viser til at natur- og miljøorganisasjonene spenner over et vidt felt der ulike aktører på hver sin måte bidrar til å bevare naturen, slik at også våre etterkommerer kan ha glede av gode naturopplevelser.

Flertallet viser til at friluftsliv er viktig i forhold til barns motorikk, mestringssevne, sanseopplevelse og fysiske aktivitet, samt forståelse for natur og miljø.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener friluftslivets betydning for god livskvalitet gjennom kombina-

sjonen av fysisk aktivitet og naturopplevelse, samt betydningen for holdningen til miljø og bærekraftig utvikling, må medføre en helt annen oppmerksomhet innen frivillighetsområdet enn det Regjeringen legger opp til i meldingen.

2.7.2 Helse- og omsorgssektoren

Komiteen viser til at frivillige aktører bidrar til en positiv kvalitetsutvikling i helse- og omsorgstjenestene, særlig innen forebygging, rusfeltet og omsorgstilbud for eldre. Komiteen mener det er viktig at tjenestetilbudet preges av mangfold, blant annet fordi mennesker er ulike, og dermed har ulike behov. Innsatsen til pårørende og frivillige anslås å være like omfattende, målt i antall årsverk, som det offentlige tjenestetilbudet i omsorgssektoren. Komiteen understreker at innsatsen fra frivillige og pårørende er viktig. Det er avgjørende at disse får veiledning og støtte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det må legges bedre til rette for samarbeid med frivillige organisasjoner også hva angår sosiale tilbud.

Komiteen vil peke på seniorsentre for eldre. Disse bidrar til å øke livskvaliteten, blant annet gjennom følelse av fellesskap, tilhørighet og forståelse. Komiteen mener samfunnet må legge til rette for at alle skal få oppleve kultur, uansett alder, helse og funksjonsevne, og ved å knytte kulturarbeidere til omsorgstjenestene gis et viktig bidrag i denne sammenheng. Disse vil kunne ha en viktig koordinerende rolle for frivillig innsats. Komiteen viser til stiftelsen "Livsglede for eldre" som arrangerer Livsglede-uka, som er et godt initiativ for å øke eldres livskvalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener "Den kulturelle spaserstokken" også er viktig i denne sammenheng.

2.7.3 Yrkesskadeordning

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at Regjeringen vurderer en ny organisering av den statlige yrkesskadeordningen. Disse medlemmer er kjent med at bl.a. Røde Kors frykter at omorganiseringen vil føre til at garantien kun vil gjelde i redningssituasjoner, og ikke i forbindelse med andre aktiviteter som redningsmannskaper deltar i. Disse medlemmer mener det er viktig at man opprettholder dagens yrkesskadeordning som dekker frivillig beredskap - også under nødvendige øvelser og trening, og ikke begrenser ordningen til å kun gjelde reelle redningssituasjoner.

Disse medlemmer viser videre til at Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) gjennom høringsen i Stortinget 6. november 2007 orienterte om at

driftstilskuddsordninger for funksjonshemmedes organisasjoner lokalt ofte har forsvunnet i en trang kommunenøkonomi. Kun unntaksvis gis det tilskudd fra kommuner til funksjonshemmedes organisasjoner. Disse medlemmer vil understreke at funksjonshemmedes organisasjoner generelt sett representerer grupper som har færre ressurser til å kjempe for sine interesser enn andre miljøer. Disse medlemmer vil derfor be Regjeringen vurdere hvorvidt det er mulig å etablere en tilskuddsordning for funksjonshemmedes organisasjoner lokalt, med sikte på å styrke funksjonshemmedes brukermedvirkning og deltakelse.

Disse medlemmer viser til at meldingen har et eget kapittel om beredskapsorganisasjoner, men at dette kun omtaler redningsorganisasjoner. Disse medlemmer vil påpeke at beredskapsbegrepet med fordel kunne vært utvidet i meldingen, bl.a. i forhold til omsorgsberedskap. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til at Norske Kvinners Sanitetsforening bl.a. har inngått rammeavtale med Direktoratet for sivil beredskap (DSB) om lokal beredskap i enkelte kommuner i forbindelse med kriser i nærmiljøet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at reglene for frivillige redningsmannskaper under aksjoner, øvelser og organisert trening er endret i rundskriv G-2/2006 av 30. januar 2006. Flertallet er tilfreds med at reglene er endret i denne regjeringsperioden, slik at mannskaper er omfattet av forsikringsordningen knyttet til konkrete redningsaksjoner organisert av Hovedredningsentralen (HRS) eller Lokale redningssentraler (LRS), øvelser i regi av HRS eller LRS, eller når et registrert medlem deltar i øvelse eller trening organisert av egen organisasjon.

2.8 Frivillige organisasjoner som katalysatorer for å nå samfunns mål

Komiteen viser til meldingen der arbeidet i frivillige organisasjoner framheves som arena for å nå ulike samfunns mål. Komiteen mener at tiltak gjennom frivillige organisasjoner i mange tilfeller kan nå ut til målgrupper og engasjere befolkningen mer direkte enn hva det offentlig selv kan oppnå. Frivillige organisasjoner har en kontaktflate og kompetanse som det offentlige mangler. Komiteen vil allikevel understreke organisasjonenes autonomi og behov for forutsigbare rammer, jf. merknadene under punkt 2.2 og 2.4.1.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at Regjeringen foreslår et eget folkehelseprosjekt der hensikten er å få flere til å bevege seg mer. I tillegg legger meldingen opp til prøveprosjekt for samarbeid mellom idrettslag og skoler for å øke den fysiske aktiviteten i skolen. Flertallet støtter dette.

2.9 De frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene

2.9.1 Fritidsaktiviteter for barn

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at kontingentinnbetaling til lag og organisasjoner er en viktig inntektskilde. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at kontingentmidler er en inntekt som går direkte fra medlem til organisasjon og utgjør organisasjonenes frie midler. Disse medlemmer ser at en gruppe barn og unge er avskåret fra deltakelse i fritidsaktiviteter på grunn av svak familieøkonomi, og viser til disse partiets alternative budsjett for 2008, hvor det foreslås å opprette en egen tilskuddordning for de familier som ikke har evne til å dekke slike kostnader.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til meldingens omtale av at en del barn ikke deltar i fritidsaktiviteter på grunn av familiens økonomi. Dette gjelder særlige barn med etnisk minoritetsbakgrunn. Disse medlemmer mener alle barn i grunnskolealder bør få mulighet til å oppleve tilhørighet på viktige sosiale arenaer - uavhengig av foreldrenes økonomiske situasjon. Disse medlemmer viser til at barnefattigdom i dagens Norge i stor grad handler om at barn opplever å være utestengt fra sosiale sammenhenger på grunn av familiens økonomiske situasjon. Det kreves også mer ressurser enn tidligere å delta i normale aktiviteter som lek, skole og fritid. Disse medlemmer vil understreke at i et samfunn med generelt høy levestandard og sterkt kjøpepress rettet mot barn og unge, kan det være en ekstra belastning å leve i en familie med vedvarende lavinntektsproblemer.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti ønsker en ordning der alle elever i grunnskolen ved oppstart om høsten får utdelt et "green card" med en verdi som kommunestyret selv kan fastsette. Dette kortet kan benyttes som (del)betaling for fritidsaktiviteter i regi av frivillige lag og foreninger, kommunal kultur- og musikk-skole, eller andre kommunale fritids-tilbud med egenbetaling. Det settes en minstesats som staten dekker 100 pst., men kommunene kan legge inn midler selv i ordningen, og dermed øke satsen som dekkes for den enkelte elev. Den statlige minstesatsen settes likevel så høyt at det reelt sett blir mulig for alle å delta i minst én vanlig fritidsaktivitet (fotball, håndball, hockey, skolemusikk etc.) uten egenbetaling. Ordningen skal i første omgang gjelde barn fra lavinntektsfamilier.

Dette medlem viser til budsjettbehandlingen for 2008, hvor Kristelig Folkeparti fremmet forslag hvor en ba Regjeringen legge frem et lovforslag som sikrer alle barn rett til en gratis fritidsaktivitet.

2.9.2 Grunntilskudd til barne- og ungdomsorganisasjonene

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti,

Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at det nye regelverket for grunntilskudd til barne- og ungdomsorganisasjonene skal hjemles i egen forskrift. Flertallet støtter departementets syn i meldingen om at ordningen med grunntilskudd må ta spesielle hensyn til organisasjoner med begrenset rekrutteringsgrunnlag og organisasjoner i en oppstartsfase.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere om det bør innføres et eget oppstartstilskudd til organisasjoner i en oppstartsfase og komme tilbake til Stortinget på egnet måte."

2.10 Den norske kirke og frivillighet

Komiteen viser til meldingens omtale av Den norske kirke og frivillighet. Komiteen vil understreke at det frivillige engasjementet og arbeidet som skjer i kirkelige sammenhenger er av stor verdi for dem som deltar aktivt og for samfunnet for øvrig, og viser blant annet til at barne- og ungdomsarbeid i menighetene i stor grad drives av frivillige. Komiteen viser til den sterke sammenhengen vi har mellom kirke og kultur i Norge og at det i mange kommuner er et nært samarbeid mellom frivillige organisasjoner, lokale kulturarbeidere og kirken. Komiteen viser til at kirken er en viktig forvalter av vår felles kulturarv, og at det stadig blir utviklet nye uttrykk, ikke minst innen kirke-musikken.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Kirkerådets initiativ med å videreutvikle kirkens kulturarbeid blant annet gjennom Den norske kirkes kulturmelding "Kunsten å være Kirke" og vedtak i Den norske kirkes egne organer om opprettelse av et nettverk for kunst og kultur. Disse medlemmer mener en rekke initiativ fra Den norske kirke om å styrke sitt kulturarbeid ytterligere aktualiserer kirkens rolle som en viktig frivillighetsarena. Disse medlemmer er positive til eksisterende planer for et nasjonalt kulturnettverk, og viser til at iverksettelse av eksisterende planer forutsetter statlig finansieringsbidrag.

2.10.1 Barne- og ungdomsarbeid i menighetene

Komiteen viser til meldingens omtale av barne- og ungdomsarbeidet i menighetene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser for øvrig til sine merknader i Innst. O. nr. 93 (2006-2007).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er svært viktig at frivillig virksomhet innenfor Den norske kirke får rett til å registre-

res i frivillighetsregisteret på lik linje med annen frivillig virksomhet. Disse medlemmer viser til merknader i Innst. O. nr. 93 (2006-2007):

"Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener frivillig virksomhet innenfor Den norske kirke må få rett til å registreres i frivillighetsregisteret på lik linje med annen frivillig virksomhet. Disse medlemmer mener det mest hensiktsmessige vil være at de menigheter og kirkelige fellesråd som f.eks. barnekor, besøkstjenester eller lignende er organisert under, får registreringsrett. Disse medlemmer vil understreke at en slik ordning vil gi frivillig virksomhet innenfor Den norske kirke samme vilkår for registrering som frivillig virksomhet innenfor andre trossamfunn."

2.11 Studieforbund

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Kunnskapsdepartementet satte ned et utvalg (Tron-utvalget) som har vurdert studieforbundenes rolle. Utvalget så blant annet på den samlede finansieringen og mulige strukturelle endringer i styring og organisering. Utvalget la fram sin rapport 1. september 2007.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til meldingen der Regjeringen varsler at den vil videreutvikle og styrke studieforbundenes rolle som utdannings- og opplæringsaktører og bidragsytere i det frivillige Norge.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker en videreutvikling og styrking av studieforbundenes virksomhet. Voksnes læring i frivillig sektor, organisert gjennom studieforbund, er et viktig bidrag til videreutvikling og styrking av frivillige organisasjoner og deres aktiviteter. Disse medlemmer ser behov for en gjennomgang av feltet. Disse medlemmer understreker imidlertid at det er viktig å ivareta den kompetansen som i dag ligger i studieforbundene, samt videreutvikle forbundene som nasjonale kunnskapsbaser og pådrivere for aktivitet. Disse medlemmer mener det er viktig at frivillig sektor har en lærings- og utviklingsarena, samt nasjonale kompetansemiljøer innenfor kulturformidling med tilstrekkelig frihet til å være pådrivere for aktiviteter over hele landet.

2.12 De frivillige kulturorganisasjonene

Komiteen viser til at frivillig kulturliv i dag er organisert både gjennom landsdekkende sjangerorganisasjoner, paraplyorganisasjoner og gjennom lokale lag og foreninger. Disse nettverkene genererer aktiviteter for de ulike sjangerområder og på tvers av disse. Sammenlignet med forholdene i andre land er norsk frivillig kulturliv kjennetegnet ved å ha sterke og vel fungerende organisasjoner med stor tilslutning. De kvalitative effektene av dette er merkbare også i en internasjonal sammenheng.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at en av årsakene til høy organiseringsgrad trolig er en politikk som har fremmet dette ved innretningen av økonomiske virkemidler fra både kultur- og undervisningssektor. Det er viktig at de totale offentlige midler som settes inn på området er på et tilstrekkelig nivå, og at de fortsatt kanaliseres på en slik måte at det stimulerer til frivillig organisering og kvalitativ utvikling. Dette medlem mener det offentliges rolle i økonomifordelingen ikke må fungere slik at organisasjonenes betydning og driftsvilkår undergraves. Dette medlem mener organisasjonsstrukturen som er bygget opp over lang tid bidrar til vekst og utvikling, og stimulerer til aktivitet i de lokale frivillige lag og foreninger, så vel som i kulturlivet for øvrig.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen utrede spørsmålet om å fjerne arveavgift på testamentariske gaver som tilfaller frivillig sektor.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen om å legge frem en egen sak der tjenestemoms, gradert moms og nullsats på moms for frivillige lag og organisasjoner vurderes.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak om å åpne kommisjonærnettverket for andre aktører enn Norsk Tipping AS.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen om en full gjennomgang av rammevilkårene for drift av lotterier og fremme forslag om endringer i Lotteriloven for å sikre bedre utnyttelse av det potensialet som ligger i lotterivirksomheten.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig gjennomgang av norsk spillpolitikk og fremtidige utfordringer knyttet til denne.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om den nye fordelingen av spilleoverskuddet.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen vurdere om det bør innføres et eget oppstartstilskudd til organisasjoner i en oppstartsfase og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til meldingen og til sine merknader, og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

St.meld. nr. 39 (2006-2007) - om frivillighet for alle - vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 11. desember 2007

May-Helen Molvær Grimstad
leder

Magnhild Eia
ordfører

